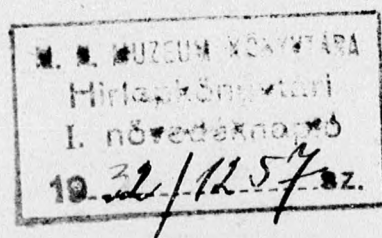

0.227

ÚJ ÉLET

Értelmiségi
ifjúságunk
sorskérdései

BUDAPEST, 1932. ÉV JULIUS HÓ
III. ÉVFOLYAM - - - 1. SZÁM

A MAGYAR NEMZETPOLITIKAI TÁRSASÁG SZEMLÉJE

CENTRUM KIADÓVÁLLALAT R. T. BUDAPEST

RÖPIRAT.

UJ ÉLET

Az Uj Élet — immár III. évfolyama — a fiatal magyar értelmiség nemzetpolitikai célkitűzésének bátor szószólója. Minden száma közöl 4—5 a Társaság munkaprogramjának megfelelő íráncikket s rövidebb közleményeket aktuális kérdésekről.

Megjelenik — egyelőre — negyedévenként.

Szerkesztésért és kiadásért felel: Ferencz Gábor dr.

Kiadja a Magyar Nemzetpolitikai Társaság.

Minden cikkért írója felel.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 10. I.

Előfizetési díj:

Egy évre — tagoknak	2.— pengő
nem tagoknak	3.50 pengő
Egy szám ára — tagoknak	0.50 pengő
nem tagoknak	1.— pengő

— Kapható minden könyvkereskedésben. —

TARTALOMJEGYZÉK:

Mikecz Ödön: Az új nemzedék.

Áfra Nagy János: Értelmiségi ifjúságunk jövője.

Ujvári Éva: Magyar családvédelem.

Tomcsányi Gábor: Az agrársettlement.

Acsay László: Az álláshalmazok elleni küzdelem.

Magunkról.

Kik vagyunk és mit akarunk?

Társaságunk megalakulása és működése.

A Nemzetpolitikai Társaság vidéki szervezkedései.

A képviselői összeférhetetlenség kérdése a Nemzetpolitikai Társaságban.

Figyelő.

UJ ÉLET

A MAGYAR NEMZETPOLITIKAI TÁRSASÁG SZEMLÉJE

Az új nemzedék

595

A nemzet keretei közé határolt társadalmat szünet nélkül formálja s változtatja az életnek sok ezer komponense. A mult adottságait, amelyeket történelmünk, irodalmunk és a magyarságnak a vérségi származás különbözősége dacára is kialakult faji jellege reprezentálnak, állandóan behatásuk alatt tartják a jelennek történeti, gazdasági, kulturális, technikai erői s ezeknek az energiáknak s adottságoknak egymásra hatásából igazodik ki a nemzet utja. Befolyásolni ezt az utat csak akkor lehet, ha felismerjük a társadalomalakító erők konstáns és variáns csoportjait, ha le tudjuk mérni azok értékét, nagyságát s legalább megközelítőleg meg tudjuk állapítani azokat a hatásokat, amelyeket a nemzeti organizmus a külvilágnak mind szélesebb területen egymásba ható gazdasági és politikai erőrendszereitől kap.

A politikának meggyőződés szerint két oldala van és egyiket sem lehet a másik hátrányára előnyben részesíteni. Az egyik oldala mesterség, művészet, ahhoz képest, hogy kisebb, vagy nagyobb tehetséggel végzik, — a másik: tudomány. Az első kategóriába a közhatalom megszerzésének módját soroznám, — a második alatt pedig a politikának azon oldalát értem, amelynek a célja a megszerzett közhatalommal befolyásolni a nemzeti társadalomnak magával hozott erőit s az arra kívülről ható erőket, — messzebb fekvő nemzeti célok érdekében s azok tudatában erősíteni vagy gyöngíteni azok hatását.

Minden olyan államszerkezetben, mely a demokrácia rendszerén épült fel, — még akkor is, ha áldemokráciáról lenne szó — a politika fogalmát a közfelfogás annak az előbb elsőként említett oldalával azonosítja. A közhatalom megszerzése és megtartása, tehát szavazati joggal bíró tömegek, vagy még tovább menve e megállapításomban — pusztán a szavazatok megszerzése: ez az, amit elsősorban és általánosságban politikának lát és tart a tömeg.

Nem kétséges, hogy a politika emez iránya előtt, mely a hatalom megszerzésére irányul, az új nemzedék kérdése jelentőséggel alig bírhat. Jelentős azonban a politika másik vonatkozásában.

A napisajtó és a magyar közéletnek más tényezői, éppen azért, mert érdeklődésüket tulnyomórészt a hatalomért folyó küzdelem köti le, keveset foglalkoztak e kérdéssel. Azokon az aránylag kis publicitású fórumokon azonban, ahol a nemzeti politika távolabbi horizontjain mozgó kérdésekről van szó, — már különböző gyűjtőfogalmak keretében s több nézőpontból megvilágítva, felbukkant ismételten az új nemzedék, a »harmincévesek« »fiatalok« problémája. Különösen Székfü Gyulának, Weis Istvánnak, Asztalos Miklósnak, Kerék Mihálynak s Antal Istvánnak az Új Életben s a Magyar Szemlében megjelent cikkeit s padányi Gulyás Jenőnek röpiratát kell megemlítenem, mert ezekben az írásokban formálódott a kérdés nemzetpolitikai jelentőségüvé. Ezeknek az írásoknak érdeme, hogy a kérdést kibontották a magyarság háboru utáni életének kuszált rétegeiből s ez az érdem annál nagyobb, mert nem egy társadalmi osztály, termelő réteg, foglalkozási ág könnyen elhatárolható s a statisztika adataival könnyebbszerrel megközelíthető kérdéséről van szó, hanem olyan kérdésről, amely vonatkozásban áll a nemzetpolitika távolabbi alakulásának csaknem minden tényezőjével.

Maga az a tény, hogy új nemzedékről, ifjúságról, harmincévesek generációjáról beszélünk, amikor a mindnyájunk által közösen egynek érzett problémáról szólnak, mutatja, hogy a nemzetnek az a rétege, amelynek kérdéseiről s amellyel kapcsolatban a nemzet kérdéseiről beszélünk, — sem korban nem elhatárolható élesen el, sem osztályhelyzetére, sem foglalkozására tekintettel nem helyezhető könnyen a megszokott fogalmi keretek közé. Nem a középosztályról van szó, — nem is csupán annak fiatalabb s elhatárolt korosztályairól. Ezeken a kereteken átörő sors és gondolatközösség az, amely közösségbe kapcsolja a magyarságnak azon generációit, amelyeket, más megjelölés híján, új nemzedéknek nevezhetünk. Annak a tudatában, hogy a legtöbb definíció hiányos, és az új nemzedék gyűjtő fogalma alá ez alkalommal azoknak a tömeget soroznám, akik a háboru alatt s utána következő néhány évben szereztek diplomát és azokat, akik a háboru előtt szerzett diplomával kenyérkereső foglalkozásukat csak a háboru után kezdhették meg. Minden kritika dacára, mely ezt a meghatározást érheti, egyelőre a legmegfelelőbbnek tartom, mert a középosztály ezen kategóriáin állapíthatók meg a legélesebben azok a jelenségek, amelyek a régi ifjúsági generációkkal szemben ezt a mai új nemzedéket megkülönböztetik.

Elütő elsősorban a korhatár. Az általam az előbb említett írók által is új nemzedéknek nevezett generációnak felső korosztályai a 40. év felé járnak. A háboru előtti évtizedekben a 40 éves kor felé közeledőknek közfelfogás szerint már 67-eseknek illett lenni s kétségtelen, hogy túl voltak nagy általánosságban minden forrongáson, ami a politika tartalmi részét illeti. A régi idők ifjúsági vezérei harmincadik évükön túl az ifjúsági

mozgalmakkal benső, eszmei közösséget nem mutattak s ha kivételes esetekben erős és formai kapcsolataik voltak is az ifju szervezetekkel, ezek a kapcsolatok főleg arra szolgáltak, hogy biztosítsák a vezetők pártjainak a főiskolai ifjuság mindig könnyen mozdítható tömegeit.

Ma ez a kapcsolat az új nemzedék felső korosztályai s az egyetemi ifjuság között a háború előtti állapothoz viszonyítva intenzívebbnek mondható. Megállapításom szerint, ennek a kapcsolatnak a jellege sokkal kevésbé vezethető politikai pártkapcsolatokra vissza, mint a békében szerepelt idősebb ifjusági vezetőknek az ifjusági tömegekkel való kapcsolata. Az okát ennek abban látom, hogy a 30 éves generáció valójában ma is kívül áll minden olyan párton, amelynek parlamenti vagy országos szervezete van. Nem akarom ezzel azt mondani, hogy a középosztálynak 30 és 40 év közötti korosztálvaiból kikerült egyének politikai szerephez ne jutottak volna, — az azonban kétségtelen, hogy e nemzedék életszemléletének s politikai szemléletének éppen az a része, amely többé kevésbé közös benne, nem jut kifejezésre egyetlen párt programjában sem.

Mi az a közös nevező, amely ezt a korban, foglalkozásban, osztályhelyzetben heterogén tömeget, melyet új nemzedék elnevezés alatt foglalhatunk össze, egyesíti?

Szekfü Gyula azokból a hozzászólásokból és cikkekből, amelyek különböző oldalról hozzá jutottak, arra a következtetésre jut, hogy az új nemzedék magában is több, egymástól célkitűzésben és eszközökben is különböző csoportokra bomlik.

A kiváló tudósnak megállapítását nem tartom egészen elfogadhatónak. Igaz ugyan, hogy a nemzeti politika eszközeire, a politikai feladatok sorrendjének megállapítására vonatkozólag több irányzatot lehet az új nemzedéket alkotó csoportok között megállapítani. Közös azonban a célkitűzés: az organikus nemzeti reformok keresztülvételének a követelése és közös legmélyebb vonatkozásaiban a módszer is, amennyiben az új nemzedék, amelynek kérdéséhez e cikk is szól, forradalom ellenes. Evolucionista és nem revolucionista.

Jelentősnek tartom ennek az utóbbi ténynek a megállapítását, mert olyan vonás, amelyet a fiatal generációk szokásos politikai arcképén rendszerint nem találunk. Azt mondhatnám, hogy a háború előtti ifju-mozgalmak legtöbbszörében fel volt található a forradalmi vonás. Nem vonatkozik természetesen ez a megállapítás a főiskolai kebelbeli s felekezeti ifjuságnak egyesült életére, — ezek azonban a háborút megelőző évtizedekben politikai törekvéseket s főleg magából az ifjuságból kiinduló politikai törekvéseket nem reprezentáltak. Az új nemzedéknek azon szervezetei azonban s minden olyan párt, amelyben irányító szerephez jutott az ifjabb generáció s amelynek tényleg tömegeit tudták politikai szemléletük mögé állítani, mind a közjogi, vagy társa-

dalmi forradalomra törekvő pártok irányzatával mutattak rokonságot.

Erősen kiemelkedő tétel volt az Országos Széchenyi Szövetség, amelynek független és a nemzetpolitika további céljai felé tekintő munkássága sok tekintetben előhírnöke volt a magyar ifjuság háboru utáni mozgalmainak.

A forradalmi alaptónus oka, nézetem szerint az ifju korosztályok »ressentiment«-ja az előttük járó idősebb nemzedék politikai nyomásával szemben. A pszichologia megállapítása szerint az ifju lélek forradalmi hajlandóságait a gyermekkel szemben állandóan érvényesülő szülői tekintély, a felnőttektől való függés állandó nyomása váltja ki. Ezt a szabályt a tömegek lélektanában is lehet alkalmazni. Ha pedig megáll a szabály, akkor magyarázatot is ad a háború előtti ifjúsági mozgalmak jórészének revolutionista tónusa és a háboru után feltört új nemzedék evolutionista törekvéseire vonatkozólag.

A háboru előtti ifju nemzedék gondolkodását két nagy közjogi párt, a hatvanhetes és a függetlenségi párt világszemlélete szorította maga alá. Mind a két pártcsoport kifejlett közjogi dogmák alapján álló szervezet volt, — kiépített organizmussal, hagyományokon alapuló vezetéssel. A feltörekvő ifjabb rétegek előtt más választás alig állott, mint, hogy egyik vagy másik párt eszmeköréhez és szervezetéhez csatlakozzék. Nem zárták el a nagy pártok sem a fiatalabb nemzedéket a politikai szerepléstől, de nem engedtek teret a fiatalabbnak keresztül a gondolatok fiatalságának. Ha tehát hatalmas tömegekben is történt a pártoknak s különösen a függetlenségi pártnak a középosztály ifju nemzedékeiből való utánpótlása, ez az utánpótlás a pártok színezetén és dogmáin alig változtatható. Az idősebbek politikai tekintélye éppen annyira ránehezedett az alsó korosztályok fel fogására, mint a gyermekre a szülői tekintély.

A háboru utáni új generáció más körülmények között került a közdolgokkal érintkezésbe. Maga a háboru minden fegyelme és kényszere dacára bő teret adott az energiák kiélésének. Az új nemzedék azon tagjai, akik részt vettek a háboruban, forrongásaikat kiélhették a harcnak felnőtté formáló erőpróbáiban. Az előtt az ifju előtt, akit sorsa az iskola padjáról a háboruba sodort, ahol az engedelmeskedés mellett parancsolnia is kellett, ahol a maga és mások életéért való felelősséget állandóan kellett viselni, ahol a veszély és a közvetlen felelősség sulya az életkorral semmi vonatkozásban nem állott, — az öregek tekintélye nyomasztó nem lehetett. Az ifjúsággal járó forradalmi vonás feloldódhatott a küzdelemben, felelősségben, cselekedetekben. Lehetséges, hogy a háborus évek emlékeit a memóriából kimossa az idő, — a tudat alatt azonban a háboru tapasztalatai örökre fel lesznek halmozva az abban résztvett generációk lélkében. A tudatos emlékek és mások útján szerzett tudásnál pedig erősebben befolyásolja következményeiben mindenki egyéni életét. Az állam

s nemzet fogalmai örökké élökké válnak általa. Ezeknek a nagy közösségeknek ügyei sokkal személyesebb jelleget öltöttek a háborút átélt nemzetek előtt, mint lehettek a háboru előtti ifju generációk szemében, ezért érthető, hogy a középosztálynak az a része, amely a forradalom kitörése után került vissza a frontokról, ugyyszólván napok alatt elsővonalába került az ellenforradalmi mozgalomnak. 1918 novemberében csaknem kizárólag hadviseltekből állott az a tömeg, amely az ellenforradalom különböző akcióin keresztül, amíg a forradalomra szervezett városi tömegek a maguk pillanatnyi javait ígérő forradalmát kimélyíteni törekedtek, a forradalmat megállítani, leszerelni törekedett. ugyanakkor, amikor küzdött a szociális és nemzeti evolúció szükségességéért.

Az ifju generáció tulnyomó részének az ellenforradalmi fronton való kiállása a legkisebb mértékben sem volt az öregebbek befolyására visszavezethető, nem volt kapcsolatban a forradalom előtti politikai pártok szervezeteivel, vagy vezetőivel. Akik résztvettek az akkori mozgalmakban, emlékezhetnek arra, hogy az 1918 őszén indult ifjusági mozgalmaknak, melyeket a régiekhez viszonyítva egyetemi mozgalmaknak minősíteni már nem lehetett, első lépése a régi pártokhoz kapcsolt ifjusági vezetők eltávolítása volt s ugyanakkor, amikor kisöpörte a forradalom ifjusági szervezeteit, eltolta az ifjusági mozgalmak éléről a konzervatív ifjusági szervezetek vezérkarát is. Utólagosan mérlegelve az akkor történtek jelentőségét, kétségtelen, hogy ez az új nemzedék, amelynek magvat a frontról visszakerült ifjabb korosztályok alkották, sem a forradalmat, sem a konzervatív pártok uralomra jutását nem kívánta, hanem gyökeresen evolucionista volt.

Hogy ez így volt, — tagadhatatlan. A napokban a kezembe került az »Ifjak Szavának« 1919 szeptemberében kiadott első száma. Akkor látott ez a kis írat napvilágot, amikor az ellenforradalom a fiatal nemzedék fegyveres asszisztenciája mellett megszületvén, a megszállt fővárosban, már amennyire a megszálló hatalom nyomása alatt lehetett, megindult a politikai élet. Ennek a szerény folyóiratnak, amelynek anyagi eszközeit maguk a munkatársak adták össze karhatalmi zsoldjaikból s fizetés címén kapott éhbéreiből, minden írása az evolucionista alap gondolatot csendíti meg.

A programot adó első cikk azt mondja, hogy kereszténységre, magyarságra s haladásra kell az ujjáépítő munkát alapozni, de — magyarsága, mely nem a többi nemzetektől való elzárkózás, hanem a fajtánkban rejlő értékek és erők céltudatos kifejlesztése, — kereszténységre, amely nem külső, nem választófal, hanem a benső, az élet minden terén uralomra törekvő krisztusi erkölcs, nem gyűlölet, de béke, — haladásra, de kinyitott szemmel, nem célbibák, hanem valóságok felé.

»Multunk töredékeiből új és szép hazát fogunk építeni.

mert ez az új haza a kersztény etikai alapon bensőségesen magyar és a mult minden szocialista bünét megtagadva, kérlelhetetlenül haladó lesz, hogy teret, munkaalkalmat, jövőt adhasson minden építő munkásának.«

A harmadik cikk írója a következőket mondja :

»Ez az ifjuság nem hajlandó obskurus politikai klikkek, levitézlett politikai nagyságok és pártstréberék könnyű tovaságául szegődni . . . nem fogja tűrni a nemzeti érdekek sutba vetését a vérmes politikai ambíciók miatt, az újjáteremtő munka megakasztását politikai hullák miatt . . .«

Ne értsen félre a t. olvasó, nem akarom én ezekkel az idézetekkel az új nemzedék akkori politikai felfogásának helyes voltát bizonyítani, azt azonban demonstrálják e cikkek minden kétségen felül, hogy ennek az új nemzedéknek politikai felfogása két fronton állott harcban. Harcolt a forradalom ellen s harcolt a forradalom előtti politikai rendszer restaurálása ellen.

Ha meggondoljuk, hogy akkor, amikor ez irások az új generáció irányzatának jelzéseként megjelentek, 1919. szeptemberét írják, igazoltnak kell vennünk annak a megállapításnak helyességét, hogy ez az új nemzedék az inga jobbra való kilengése alatt is megtartotta a nemzeti élet realitásai iránt való érzékét.

Azóta 11 esztendő mult el. Azok a korosztályok, amelyeknek szemléletét ezek a cikkek kifejezték, ma a 30 és 40 évek között járnak. A békekötést követő súlyos esztendők alatt kellett, hogy megtalálják a társadalom kenyérkereseti ranglistáján való elhelyezkedésüket.

Előttük a forradalom előtti rendszer restaurálása következtében a hatalmat erősen tartó öregebb korosztályok, utánuk a kétségtelenül kedvezőbb fizikai és pedagógiai körülmények között felnövő mai ifjuság, amelynek a foglalkozásához való felkészülése kétségtelenül kedvezőbb körülmények között történhetvén, indokolt, hogy átlagban tanultabbak minősíthessük.

Maguk az okok, melyek a középosztály megélhetését nehezítik, egyformán érik ezt a generációt és azt, amely utána jön. Sőt, azt hiszem, hogy a diplomával rendelkező proletárok osztálya inkább a fiatalabb korosztályok soraiból gyarapodik, — ha tehát jósolni lehet — inkább azt jósolnám, hogy az egyenlő osztályhelyzet az ifjabb korosztályokat fogja a »Harmincévesek« nemzedékéhez sodorni.

Ugy hiszem azonban, hogy sem a közhatalom tényleges birtoklásának kérdése, sem a szakképzettség mértékének kérdése nem döntő jelentőségű az új nemzedék szerepének nemzetpolitikai mérlegelésénél.

A közhatalom megszerzésének s megtartásának művészete, a lehetőségek felhasználása, — a közhatalom miként való felhasználásának a tudománya azonban az összefüggések és pedig

társadalmi és gazdasági összefüggések felismerésének s értékelésének tudománya. Nem annyira szaktudás kell hozzá, mint szintézisekre való képesség. Mindenki, aki foglalkozásának vagy osztályhelyzetének szemszögéből itéli meg a közdolgozatokat, csupán egyik sugarát láthatja a nemzet törekvéseinek. Ezeket a sugarakat szintézisbe hozni és az egymás ellen törő erőket közömbösíteni s a nemzet távolabbi céljainak megfelelően irányítani, — ez az, amire a politikai tudománynak törekedni kell. Ennél a munkánál pedig amaz új nemzedék, amelyről e sorok szólnak, a harmincévesek generációja, nem értéktelen segítség. Alkalmas e munkára, mert esztendőknék sulyos tapasztalatai tudata alá, egészen mélyen fekvő ösztönéig vitték annak felismerését, hogy csak a nemzet összességének boldogulása segíthet a nemzeti kereteken belül élő rendek, osztályok és egyének sorsán; alkalmas, mert fejlődése alatt gyökeresen evolúcionista lett s mert minden szétszórtsága dacára, amely a különbözőségek felismerésére alkalmassá teszi, együvé foglalja ezt a nemzedéket az organikus nemzeti reformok szükségességének belátása. Alkalmos végül, mert látása éppen a háboru és forradalmaknak könyvéknél, iskolánál sokkal intenzívebben ható tapasztalatai következtében szintézisekre hajló.

Hogy eljut-e ez a nemzedék ahhoz, hogy döntően beleszólhasson a nemzeti politika irányításába, kezére jut-e valaha a közhatalom, kétséges, nem is tartom azonban a kérdés ezen oldalát az új nemzedék problémája jelentősebb részének. A fontosabb az a nemzet szempontjából, vajjon át tudja-e itatni a nemzeti társadalmat azzal a szellemmel, azzal az életszemlélettel, amelynek hordozója, a nemzeti evolúció szemléletével és szellemével.

Mikecz Ödön.

Értelmiségi ifjuságunk jövője

Utoljára négy évvel ezelőtt vették nálunk számba az elhelyezkedni nem tudó, munka és alkalmazás nélkül álló fiatalok számát. Több mint 10.000 érettségizett és diplomás emberünk állt akkor kereset nélkül, tulnyomó részben hozzátartozóinak támogatására utalva. Hányan lehetnek ma? Hányan vesztették el az azóta eltelt négy év során addig birt állásukat, hányan léptek friss diplomával közéjük, hányan térhettek vissza csalódottan az idegenből, ahova elhelyezkedést keresni indultak? Számukat talán sohasem fogjuk megtudni, csak abból következtethetünk valószínűen nagy tömegükre, hogy ennek az ifjuságnak elhelyezkedési lehetősége az elmúlt években még hatványozottabb mértékben rosszabbodott. Sokkal könnyebb volna azokat számbavenni, akik méltánytalanul alacsony díjazás mellett ugyan, de némi

keresethez jutottak magas előtanulmányaiknak és képeztetésüknek távolról sem megfelelő munkakörben.

S hogy fog kialakulni a jövő? Lesz-e belátható időn belül változás a diplomás magyar ifjúság elhelyezkedési lehetőségeiben, lehet-e számítani adott társadalmi és gazdasági viszonyainknak olyan irányu megváltozására, amely nemcsak a már végzett ifjainknak, de az évről-évre nyomukba csatlakozó újabb szellemi munkaerőkinálatnak is elhelyezkedést tud majd biztosítani a megszükkült magyar földön?

Erre a sorsdöntő jelentőségű kérdésre akar feleletet, talán némi iránymutatást is nyújtani vázlatos vonalakban a következő tanulmány.

I. A tömegek elsorvadt fogyasztóképessége miatt nincs kenyere a diplomás fiataloknak.

Induljunk ki abból a tagadhatatlan tényből, hogy az értelmiségi ifjúság szellemi tőkéje olyan jelentős társadalmi és nemzeti érték, amely, ha felvevőképességre talál, építő erővé lesz a nemzeti társadalom életében, de ha ez a kereslet hiányzik, kárbavész a megszerzésére fordított sok költség, ez a sok szociális érték nyomtalanul elkallódik vagy éppen szembe fordul azzal a társadalommal, amely egészségtelen berendezettsége mellett nem mutatott a rendelkezésére álló értékkinálattal szemben elég felvevőképességet.

Tudjuk a közgazdaságtanból, hogy a keresletnek mindig két tényezője van: a szükségletekből fakadó *szubjektív* elem és a fizetőképesség által meghatározott *tárgyi* elem. Ez utóbbi megint attól függ, hogy az értékek cserepiacán tudja-e értékesíteni a bennünket, szellemi értékeket felkináló értelmiségi ifjúságot érdeklő fogyasztó az ő felkinálható csereértékeit. A munkanélküli tömegek, a haszon nélkül értékesítő mezőgazdasági népesség nemcsak az iparost és a kereskedőt nem bírja eltartani, amiatt, hogy se lábbelit, se ruhaneműt, se házi berendezést, se gazdasági felszerelést nem tud vásárolni, hanem az orvost sem tudja megfizetni, nem tudja közmunkával foglalkoztatni a mérnököt, nem tudja igénybevenni egészséges lakások építésére az építész tudását, honorálni a jogász, az ügyvéd szolgálatát, nem tudja iskoláztatni — még a tanító előtt sem, még kevésbé a tanár előtt — gyermekét, nem szólva a tudomány, az irodalom, a művészet művelői által alkotott értékek fogyasztóhiányáról.

Hiába vágyik a mi megfogyatkozott népünk a kultura fokozatos terjedésével a magasabb életigények felé (szubjektív elem), *ha hiányzik fizetőképessége* (objektív elem). Hiába kínálja sok csábító kirakat a finom csemegéket az éhező embernek, ha a fizetni nem tudás rideg üvegfa utjátállja szükséglete kielégíthetőségének. Ki merné állítani, hogy a magyar nép millióinak

legminimálisabb emberi igényei teljesülve vannak. Fogadjuk el fikcióként mégis, hogy a tömegek létminimumát, bármily alacsony színvonalon, de biztosítja a fennálló szociális rend. De jut-e orvos minden beteghez, lenne-e 20 százalékos csecsemőhalandóságunk, 4 ezrelékes tüdővészhalálozás, abban az állapotban szynlódnének-e a közegészségügyi viszonyaink, ahol ma vannak, ha elegendő orvos lenne a magyar falun? Oly megdöbbenő lenne-e gyermekifjúságunk egészségügyi diagnózisa, ha az orvos tanácsa, tanítása és gyógyszere eljuthatna minden falusi kunyhóba? Lakhatnának-e olyan emberhez semmikép sem méltó, a bükkbéli barlanglakásoktól csak alig különböző »hajlékokban« magyar emberek ezrei, ha a közegészségügy hivatott vezetői és megvalósítói, az orvosok és mérnökök a mainál sokkal nagyobb számban találhatnának a községekben és falvakban existenciát. Fiatal tanítóink, tanáraink ezrével vannak állás nélkül, de azért Heves megyében 100—120 gyermekkel kinlódik egy-egy tanító, mert *kettőnek* se lakást, se tantermet, se fizetést nem tud adni a község szegény népe.*

*Lásd Magyarorság 1923. február 25. sz. a »Heves megyében 90—100 gyermek jut egy tanítóra« című hirt és a Magyarorság 1932. március 2. számában (8. lap) a vármegye tanfelügyelőjének válaszát e cikkekre, mely utóbbi szerint: »Tény az, hogy a vármegye szegény községei nem tudtak lépést tartani az iskolák előállításában a rohamosan szaporodó népesség szükségleteivel« — amíg a kultuskormány nem sietett államsegélyekkel »a legégetőbb hiányokat átmenetileg pótolni«. Mióta ez a támogatás megszűnt, a még hiányzó 100 új tanterem felépítésére (és ugyanannyi tanító beállítására) a szegény községek képtelenek, hiába hajtja végre a tanügyi közigazgatás a beiskolázást. És így van ez az ország sok-sok száz más községében is.

A polgári iskolai alapvető általános műveltséget népünk százezrei nélkülözik, de egyetlen okleveles fiatal tanár nem bír elhelyezkedni. Utaink, közvilágításunk, szétaprózott parasztbirtokaink, mezőgazdasági csatornázásunk és lecsapolásunk sok helyen szinte ázsiai állapotban vannak, de egyetlen kulturmérnöki pályázatot nem irnak ki városaink. Elmaradt mezőgazdálkodásunk fuldokolva küzd a világgazdasági versennyel, de se kiváló gazdasztisztjeink, se okleveles közigazdák nem bírják állásra váltani 20 évig tartó iskolázásukat. A minden jogvédelmet, jogi tanácsadást, utmutatást annyira nélkülöző falusi népünk vajjon tudja-e igazát keresni, védeni, megtartani, mikor képtelen honorálni kiváló jogásznemzedékünk minimális igényeit is. Az írói, költői, művészi tehetségek a természet örök rendje szerint évről-évre gyűlnek az annyira tehetséges magyar faj humuszából, alkotnak, de vevőt, mecénást se a kevés jómóduak, se a pénztelen erkölcsi testületek, se a nyomorgó nép tömegeiben hiába keresnek. A krajcáros ujság kimeríti a néptömegek kulturális fogyasztóerejét. Minden magasabb értéket, amit a nemzeti társadalom értelmiségi osztályának tanultságával és tehetségével kitermel, megalkot,

vagy ami potenciális erőként visszafojtottan, értékesíthetetlenül benne él, a tömegek fogyasztóképességének végzetes elsorvadt-sága öl meg.

II. Apró sérelmek orvoslása nem sokat segít az állás-talan ifjuságon.

A kisjövedelmű állások jobb dotálása is oly követelmény, amelyet csak nemrégén hangoztatott az orvostársadalom a MONE-ben, amely ugyanekkor a *közorvosi* állások számának szaporítását kívánta, de a mostaniaknál jobb dotálásokkal.

Igen, ez az. Egy nagyon érdekes mozzanatát érintjük ezzel az értelmiségi ifjuság szociális harcának. Ez az osztály végső kétségbeesésében úgy okoskodik: én mint magánmérnök, magánorvos, magánügyvéd nem bírom értékesíteni drága pénzen szerzett tudásomat, nem bírom fogyasztásra birni a közönséget, az államhoz, az erkölcsi testületekhez fordulok tehát, hogy az préselje ki, ha kell »közadók módjára« a megélhetésemhez szükséges összegeket a publikumból. Legyen minél szélesebbkörű társadalombiztosítás, de szabad orvosválasztással kapcsolatosan, szervezzen a város vagy az állam új tanítói vagy tanári állásokat, létesítsen iskolaorvosi, iskolanővéri intézményt, lehetőleg végleges jelleggel, az eddigi ideiglenesek helyébe. Legyen ügyésze minden ipartestületnek, legyen okirati kényszer, szervezzenek gazdatisztvárosi intézményt. Terjesszék ki a hatósági ellenőrzést a magángazdaságnak minél szélesebb körére. Legyenek hites állami revizorok minden bank élén, legyen mérnöki munkafenntartás, legyen kötelező az orvosi gyógykezelés stb. stb.*

*Lásd Szandtner Pál professzor javaslatait a Magyar Társadalomtudományi Társulat 1931. február-márciusban tartott értekezletén, ahol a gazdatiszti, mérnöki, orvostartási, orvoshivási, gyógyszerárállítási, községi gazdasági szaktanácsadói és ügyvédi kényszert említ, mint a társadalmi ellentétek és az értelmiségi munkanélküliség csökkentésének jelentős remediumait. (Társadalomtudományi Füzetek 14—16. szám 75—76. lap.)

Bár ebben az irányban évek óta folyó küzdelem *nem volt egészen sikertelen* (közhivatali állások szaporítása, OTI, stb.), további reménysegeket hiu remény volna táplálni, mikor megint tömeges elbocsátásokra kényszeríti a közületeket és erkölcsi testületeket *a közjövedelmek erős megcsappanása* (OTI elbocsátások stb.).

Ennek az állásharcnak egy másik változata a *munkakörökért* folyó érdekharc. A mérnökök műszaki alpolgármestert, az orvosok orvosi államtitkárt, sőt minisztert kívánnak, a tanítók és tanárok pedagógus szakfelügyelőket és tanfelügyelőséget abban a meggyőződésben és reményben, hogy a »szakmabeli« főnök sokkal több bizalommal és rokonszenvvel fog viseltetni »kollégái« val szemben, ha az érvényesülésről, előhaladásról, állások betöltésé-

ről lenne szó, mint egy idegen főnök. Célhoz azonban ez a harc sem vezet, legfeljebb némi eltolódást okoz: egyik fajta szakember kiszorítja régi pozíciójából a másikat, de *állás ezzel sem lesz több*. Így van ez a női versenytársakkal is, akik a kedvelt jelszó szerint »elveszik a férfiak elől a kenyeret«. Ebben is csak annyi az igazság, mint az álláshalmazások tekintetében. A diplomás nők jórésze speciális munkakört lát el, legtöbbször sokkal alacsonyabb díjazással, mint amennyiért a férfi munkatárs ugyanazt a helyet betölteni hajlandó lenne. Itt még kevesebb a kirívó példa is, mert ha az »állást hozományul« jelszóhoz híven a férfi feleségül veszi az állásban lévő nőt s átveszi annak munkakörét, neki kell gondoskodni felesége eltartásáról is, már pedig annak régi jövedelméből aligha élhetnének meg ketten. Hárman, négyen még kevésbé.

III. Az utánpótlás mérséklése.

Megint csak odajutunk tehát, hogy sem a meglévő állások, — akár a jól dotált többszörös jövedelműek, akár a szűkösen javadalmazott kistisztviselői és nőtisztviselői pozíciók — »igazságosabb« elosztása, sem a jelenlegi munkakörök ellátóinak helycseréje nem oldhatná meg az értelmi ifjúság elhelyezkedésének gondját. *A portékának nincs piaca*. Mit csinál ilyenkor a gyáros, a kereskedő? Ha nincs módjában a tömegek felvevőképességét fokozni, vagy *csökkenti* a további termelést s ezzel a kínálatot, a feleslegeket, esetleg teljesen beszünteti az utánpótlást (üzemredukció, leállások, egyetemek számának csökkentése) vagy *új piacokat* igyekszik teremteni az árunak, bővíteni annak *elhelyezési területét*.*

*Itt megemlíthetjük azt a — főleg Amerikában elterjedt — üzleti gyakorlatot, amely az új árunak (problémánk szempontjából tehát a friss értelmiségi ifjúságnak) olyan módon igyekszik piacot teremteni, hogy a régi árut — némi ráfizetéssel — becseréli új árura, vagyis más szóval nyugdíjba küldi az elavult, ócska problémát. Ez a nyugdíjazó módszer is ott szerepel a mi állásnélküli ifjúságunk elgondolásaiban, de itt is az az alapvető kérdés: meg tudja-e a vevő (az állam, a közilleték) fizetni azt a *különbözetet*, amit ez a becserélés kíván. Hogy mennyire képtelen erre a kettős fizetésre, legjobban az öregeknek a szolgálatban való visszatartása, a közszolgálati idő meghosszabbítása bizonyítja.

Ugyanezt csinálja az értelmiségi osztály munkakinálatával a társadalompolitikus is: megalkotja a numerus clausus törvényt s ha benn az országban nincs elhelyezkedési lehetőség, a *kivándorlást* ajánlja az ifjúság figyelmébe. Ismerjük mind a két megoldási kísérletet az utolsó 12 esztendő magyar társadalomtörténetéből. Tudjuk azt is, hogy az eredeti numerus clausus törvény szigorán az új törvény, de még inkább a miniszteriális gyakorlat igen sokat enyhített és nem is sikerült emiatt az egyetemi és

főiskolai hallgatók számát jelentősen leszorítani. Ha a már végzett diplomás ifjúság erélyes akciót indítana az utánpótlás radikális mérséklésére, talán lehetne némi sikere a mozgalomnak, különösen, ha néhány országgyűlési képviselő is csatlakozna az ifjúság mozgalmához és annak a *törvényhozás* házában érvényt igyekezne szerezni. De ehhez igen erős társadalmi szervezethez kellene, amely képes volna a törvény szigorítására vagy legalább is szigorú betartására kényszeríteni a kormányzatot s tekintélyes társadalmi erőknél kívül széleskörű *sajtóközvéleményt* is tudna a törekvés érdekében kialakítani. Ily módon aránylag rövid idő alatt lehetne mérsékelni az *utánpótlásban* mutatkozó túlkínálatot, ami idővel némileg tehermentesíthetné a szellemi munkapiacot. De a kiválasztódást a legkiválóbbak, a szellemi élethivatásokra legkülönbözetűen ígérkezők szelektálását a szigorítandó numerus clausus mellett is biztosítani kellene, főképpen a középiskolai követelmények szigorításával, a továbbtanulásra alkalmatlanok kisselejtezésével s a gyöngébb előtanulmányi eredményt mutatók egyetemi felvételének megszigorításával. Hogy a középiskolai érettségi vizsgálatokon mostanában »jeles«-nek nyilvánított tanulók mily kevésbé tudnak megfelelni, erről egyetemi professzoraink eleget panaszkodnak.*

* Lásd erre nézve Hornyánszky Gyula professzor úr álláspontját a Társadalomtudományi Füzetek id. száma 78. lapján. Itt kell megemlítenünk azt is, hogy a legközelebbi években az 1915—1918. évi háborús születéscsökkenés miatt egy átmeneti *számszerű* csökkenéssel kell számolnunk, ami az egyetemi hallgatók számában 1933-tól kezdve lesz érezhető s 1936—1940 között valószínűen jelentős csökkenést fog okozni a szellemi munkaerők kínálatában. De ez a kínálatcsökkenés, sajnos, nagyon messze van még s **nem is** olyan biztos, hogy a már diplomával bíró és elhelyezkedni nem tudó ifjúságra nézve vigasztaló lehetne.

Az egyetemek és főiskolák számának esetleges csökkentése is hozzájárulhatna idővel a diplomás erők számának fogyásához, mert az egyetemek és főiskolák közelléte most olyanokat is csábít a továbbtanulásra, akik egyébként nem is gondolnának egyetemi tanulmányokra.

IV. A gazdasági életpályák lehetőségei.

Vannak módok tehát az egészségtelen tömegű *utánpótlás mérséklésére* is, de a legaktuálisabb gond, a már végzett és állás nélkül ödöngő diplomás ifjúság elhelyezkedése továbbra is megmarad. *Rögtöni javulást* valóban nagyon nehéz találni a meglevő viszonyok között. Ilyen megoldásnak kínálkozik egyes értelmiségi pályákon, főleg a műszaki állások körében alkalmazott külföldiek és idegenek behelyettesítése a diplomás magyar ifjúsággal.

Külön tanulmányt lehetne írni annak az elgondolásnak gya-

korlati részleteiről, amely az értelmiségi ifjúságnak az u. n. gazdasági életpályákon való elhelyezkedését mutatná meg. Hiszen kézenfekvő az az ellenvetés, hogy *a keresztény magyar ifjúság meg sem tudja vetni a lábát a gazdasági életnek azon területein, amelyeket ma tulnyomó részben a zsidóság tart megszállva*, nem hogy módja volna arra, hogy onnan, legalább is arányszáma erejéig ki tudná szorítani az idegen elemet.

V. A nemzeti demokrácia élén, a tömegek fogyasztó erejének emelésével teremtsen magának életlehetőséget az ifjúság.

Nagyon jól tudjuk, hogy amíg ezek a gazdasági pozíciók olyan százszázalékosan az idegenek kezében vannak, a magyar értelmiségi ifjúságnak nem terem ezeken a »gazdasági« pályákon életlehetőség. Nemcsak azért, mert közvetlenül nem juthatnak be még egy utolsó irnoknak sem a gazdasági vállalatokba, de azért sem, mert egész gazdasági és társadalmi életünk halálos betegsége, gyöngesége, a néptömegek elsorvaadt fogyasztóképessege legnagyobb részben mind annak az egészségtelenül elhatalmasodott bankkapitalizmusnak végzetes kihatásait mutatja, amelyet a magyarországi zsidóság és ennek az uszályhordozóivá szegődött politikai tényezők inaugurálnak itt, megfojtva ezen a földön minden demokratikus, szociálisabb berendezésű életlehetőséget.

Ha a most állás nélkül sínylődő magyar ifjúság existenciáját akar teremteni magának és a nyomában járó új erőknek, egyszerre két fronton kell tehát felvennie jövőjéért a szivós gazdasági és társadalmi harcot. Egyik irányban a nagykapitalizmus kinövéseinek, a minden gazdasági erőket kiszipolyozó karteleknek, kapitalista nagyvállalatoknak, a bankoligarchiának letérése és visszaszorítása terén *szerves* gazdaságpolitikai programokkal és intézkedésekkel. A másik fronton a *politikai demokrácia* kivívásáért a népi tömegek irányu felmozdításával és megszervezésével. A mind nagyobb számú állástalan ifjúságnak a közeli és távoli jövőben csak egy olyan új, egészségesebben demokratikus és nemzeti kihangsúlyozású társadalom adhat existenciát, amelyben az élőködő társadalmi és gazdasági tényezők nem szivják el, nem sorvasztják el többé a tömegek fogyasztó erejét, amelyben a százezer holdas latifundiumok mellett nem nyomorog majd hárommillió koldus, ahol a falvak szövetkezetbe szervezett sok kis gazdasági erőcseppje egy hatalmas, minden kizsákmányolásnak ellenálló erőtengerré egyesül, ahol a kistőkés pénzének megsokszorozott hasznát nem usztatják ki az országból külföldi nagyrésztvényesek.

Abban az új, demokratikusabb és szociálisabb berendezésű Magyarországon, ahol majd számunkra is terem a tanultságunkhoz méltó kenyér, nem lesznek falvak százai orvos nélkül,

gyermekesek ezrei iskola és tanító nélkül, félvármegyék járható út nélkül, a nép milliói igazság és jogvédelem nélkül. Igazságosabb vagyoni és jövedelemeloszlási viszonyok mellett mindenkinek jut majd kulturára, magasabb életigényekre is annyi, hogy az irodalom, a tudomány és a művészet is talpraállhat mostani aléltóságából.

De ha a magyar ifjuság nem vállalja a hősök elszántságával ezt az új életet kiharcoló harcot, ha nem akarja szívvvel lélekkel ezt a demokratikus átalakulást, ha egy tál lencséért talán odaadja a jövőhöz, a jobb Magyarországhoz való jogát, hiába várja, hogy apró remediumokkal javítani lehet sorsán. Átfogó, *szerves*, a beteg gyökerekig ható orvosság nélkül ilyen kis hatáskörű intézkedések talán álláshoz juttatnak majd egyeseket, de a nagy tömegek s különösen az utánuk jövő fiatalabb diplomások, akiknek számára is *nekünk kell törni a boldogulás utját*, még nyomorultabb proletársorsban fognak szynlődni, mint amilyenben mi vagyunk.

Ha mást akarunk, hallgassuk meg, vegyük szívünkre nagy Széchenyink parancsszavát és *»egyešült erővel iparkodjunk azon, hogy Magyarországon egy ember se legyen kenyér és ruházat nélkül, földél és szakismeret nélkül és az erkölcsi műveltséget senki se nélkülözze.«*

Áfra Nagy János.

Magyar családvédelem

Család mindig volt, család mindig lesz — mondják a kényelmesek és a derűs optimizmus fölényes kézmozdulatával intézik el a világszerte hatalmasan előretörő családelleses áramlatot. Nem akarják elhinni, hogy a család nem biológiai szükségesség, hanem emberi akaratból keletkező életforma, melyet az emberiségnek a következő századokban módjában lesz elvetni vagy megtartani.

A család a legősibb, legáltalánosabb alapsejt, nagy és bölcs intézmény, az emberi élet legfőbb értékeinek, a szeretetnek és a boldogságnak bölcsője, őrizője. A legerősebb indokok, a legmélyebb ösztönök hozzák létre és mégis elképzelvehető, hogy az ember, aki képes az öngyilkosságra, képes lehet a család intézményének megsemmisítésére is.

Komoly írók, gondolkodók egész sora számol ma már a család intézményének végleges felbomlásával. A letagadhatatlanul óriási tömegek által vallott szociálista-kommunista világnézet ezt a folyamatot kívánatosnak is tartja és az orosz szovjet gyakorlati kísérletekkel, intézkedésekkel érleli.

Nem egészen alaptalan a megállapítás, hogy a családi élet-

tel összefüggő hagyományok régmúlt korokban merevedtek páncélszerűvé és hogy kimulván mellőle a régi gazdasági és termelési rend, úgymint a régi világnézet, ez a nehéz páncél egyre kevésbé illik a modern emberre. A család, mely valaha az anyagi boldogulás bázisa, termelési egység volt, a változott viszonyok között többé nem lehet az. Egyre jobban csökken a család fontossága, a kultúra továbbadása szempontjából és egyre kevésbé tekinthető annak, ami régen volt, a gyengék, aggok, betegek menedékének.

A családdal összefüggő elavult gazdasági és társadalmi hagyományok egyre súlyosabbakká válva, hovatovább egyre jobban veszélyeztetik a családban élő egyének boldogságát és gyengítik a családalapítási hajlandóságot. A család az egész nyugati civilizációban krízisben, bomlófélben van.

Egyes szimptomák, a születések számának csökkenése (Magyarországon 1890-től 1929-ig a tízezer lélekre számított élveszületések száma 441-ről fokozatosan 250-ig csökkent), a válások számának emelkedése gondolkozóba ejtik az illetékeseket. Komoly, tervszerű, radikális családvédelmi programot azonban nem látunk. Az óriási nyugati nemzetek is csak tapogatóznak, próbálkoznak. Ők ráérnek, de az amúgy is századok óta ismételten elpusztított, számbelileg legyengített magyarság nem várhat az egyetlen igazi fajvédelem, a komoly családvédelem megvalósításával.

A magyar család sorsa a magyar faj, a magyar nemzet sorsa. Ki meri mondani, hogy ez közömbös a számára? Mégis, mit látunk? Évek óta fatális következetességgel hullanak a fejszecsapások éppen a magyar családra. A magyarság nagy megpróbáltatásokon megy át, roppant terheket kell vállalnia, de döbbenve kérdezzük, látják-e, akik ezeket a terheket elosztják az egyesek között, hogy állandóan a családapát büntetik, a családalapítást bírságolják, a családi ösztönt irtják?

Köztudomású az a hatalmas életstandardbeli differencia, mely az egyedülálló és a családfenntartó keresők között van, jóllehet a teljesítmény azonos és e jogos életigények is azonosak lehetnének. Mikor az ország pénzügyi helyzete miatt valakinek áldoznia kell, hiába várjuk azt a rendelkezést, mely az előbbieket arányosan megterhelve kiegyenlítené a jelenlegi mértánytalan helyzetet. Ehelyett a családi pótlék leszállítását kapjuk. A családapa, családanya gondja és sorsa nehezül ezzel is, — a szerető és az agglegény vígan élhetik világukat.

A magyar menhely-intézmény volt egyetlen komoly családvédő szervezetünk. Ez sok éven át segélyezte a legszegényebb gyermeket saját családjukban. 1929-ben rendeleti úton megszűnt a segélyezés e neme és a gyermeket most csak akkor segélyezik, ha szülője megválk tőle. Ez utóbbi segélyezés természetesen többé kerül az államnak. 35 ezer gyermekről határoztak úgy a szülők, hogy inkább maguknál tartják őket. De azóta ezek

közül 10 ezerről be kellett látniok, hogy nem bírják tartani őket és ezért megválva tőlük, mégis visszaadták az államnak. Tízezer gyermek családjá felbomlott és ez a folyamat még nem ért véget!

Ezzel szemben, amit a magyar társadalom a család védelmére tesz, abban alig van egyéb, mint szánalmas tehetetlenség és utálatos képmutatás. Az egykéző középosztály kenetteljesen szidja az egykéért a magyar falut. Vánnyadt húszgyermekes anyák ezüst érmeket kapnak, lélekemelő ünnepség közepette. Jeles közéleti férfiak számos kis testvérkét követelő gyermekversike iratását javasolják. Cégéres panamisták szerénységet, takarékossgot, erkölcsi megújnodást hirdetnek, mert ettől fog új erőre kapni a magyar család . . .

Ha a világkrízissel, az elemi erővel ránczúduló gazdasági és társadalmi átalakulással szemben ez lesz az egész tudományunk, akkor száz év múlva falanszterben fogják nevelni a magyar gyermekeket!

Nem, ez nem lehet így. Tragikus generációnk keserű gyötrődésben fogant családvédő terveit a nyilvánosság elé fogjuk vinni és megkérdezzük a magyar társadalmat, akar-e áldozni, akar-e cselekedni a magyar család megmentéséért.

E lap kerete nem engedi, hogy a részletekbe menjünk, itt csak a vezető gondolatot szögezhetjük le: komoly, alapos, gyökeres magyar családvédelem abszolút szükségességét.

Az eszközökre itt csak nagyjából tudunk rámutatni. Ezek között első helyen áll a becsületes munkabér, a munkás fizetésének a családtagok száma szerinti megállapítása, az a bérrendszer, mely a *Rerum Novarum Bulla* hatása alatt terjedt el Nyugateurópa katolikus részeiben és amely szerint jelenleg is sok millió ember dolgozik. Ilyen eszköznek látjuk a társadalmi osztály létminimumára szorított tisztviselők családi pótlékainak hasonló szellemenben való rendezését, aminek terheit nagyrészt át lehetne hárítani az egyedülálló keresőkre. A családvédő szellem tudatosságát és eredményességét akarjuk látni az adópolitikában, iskolapolitikában, szociálpolitikában. Elsőrendű fontosságú eszköznek tartjuk a családi otthon kérdésének állami segítséggel való megoldását. Sürgetjük az elavult, fülledt levegőjű társadalmi álморál kiszellőztetését, úgymint a házassági és családi jog korszerű reformját.

Ujvári Éva.

Az agrársettlemment

A nemzetközi nagytőke, mely minél nagyobb forgási sebességre törekszik, mai nyersanyag nélküli helyzetünkben is iparállamot szeretne csinálni belőlünk. E nagykapitalista cél szolgáltatásban állott a háború előtti liberális kormányzás, ezt szolgálta a háború utáni politikánk is. De hiába voltak a mezőgazdaságot megölő vámok, hiába szubvencionálták az ipart, az életképesse lenni nem tudott, viszont a mezőgazdaság a legnyomorultabb helyzetbe került. De még így is 18%-os ipari kivitelünkkel szemben 28—30%-os mezőgazdasági kivitelünk volt a múlt esztendőben. Nem kíván hosszabb tanulmányt annak igazolása, hogy agrárius állam vagyunk, amikor mezőgazdasági népességünk több mint ötven százalékát alkotja az ország lakóinak.

Mindaddig egészséges gazdasági és társadalmi helyzet nem állhat elő, míg gazdaságpolitikánk nem alkalmazkodik e nemzet társadalmi és gazdasági adottságaihoz és követelményeihez. A Bethlen-kormány agrárjelszavakkal jött, úgylátszott, végre megtaláltuk céljainkat. De e kormányzat elfelejtkezett arról, hogy nem elég akarni egy politikai és gazdasági irányt, annak alapjait kell megépíteni, hogy realizálható legyen. Magyarországon mindaddig nem beszélhetünk agrárpolitikáról, míg az a társadalmi osztály, melynek érdeke volna, a leggyengébb.

Első lépés tehát megszervezni a parasztságot, hogy érdekeit hatalmi szóval védhesse és ne legyen olyanokra utalva, akik politikai karrierjük érdekében talán tennének valamit értük, de szívük-lelkük nem forrt össze velük.

A falu népének gazdasági szervezése már a háború előtt megindult, a háború után pedig fokozottabb mértékben folyt tovább. De ez a szervezés kormányhatalmi úton történt. Könnyen elképzeltető az az egyoldalú munka, ami az uralkodó politikai pártok vezetése alatt a falun megindult. Nem akarjuk leszólni az eredményeket, melyek különösen a szövetkezeti gondolat jegyében bekövetkeztek, de nem titkolhatjuk azt sem, hogy az elmúlt tíz esztendő politikai rendszerének támogatásával megszervezett gazdaszövetségek és azoknak oly szép számmal épített kulturházai egy párt propaganda szerveivé, illetve párthelyiségeivé lettek. Nem egy község van az országban, ahol egységspártinak és gazdaköri tagnak lenni ugyanaz a fogalom. Ez a politikai basáskodás céljait szolgáló gazdasági szervezés több kárt hozott, mint hasznot. Mert a gyakorlati eredményt messze túlhaladja az a bizalmatlanság és elkeseredés, mely a mai rendszer bűneinek felismerése után az ezzel egy fogalommal vált gazdaszövetségekkel és szövetkezetekkel szemben is megnyilvánul. Hiába volt egy pár szerencsés agrárpolitikai intézkedése a kormányzatnak, az is bukófélben van ma a bizalom megrendülésével azon néposztály meglátásában, mely disztिंगválni

nem tud. E hatalom gyengülésével gyengülnek a gazdaszövetségek s válnak lakatlanokká a kulturházak.

Megbukott a szövetkezeti mozgalom, megbukott a kormányhatalmi agrárszervezkedés. Szétzülléssel fenyegetnek a legbiztosabbaknak hitt gazdaközületek.

A falu és tanya népének problémái méltók arra, hogy legalább annyira öncélúak legyenek, mint a mai rendszer.

A falu népének szervezése szükséges, hogy ez ország strukturájának megfelelő politika ébredhessen. De ez a szervezés, hogy életképes lehessen, csak társadalmi úton történhetik.

Az értelmiségi ifjúság agrársettleméntje az említett kiindulási pont alapján kettős cél szolgálatában kell álljon: agrár-önművelés a falu problémáinak megismerése által; másodsor szociális tevékenység.

A nemesi középosztály, mely távol került a falutól, letűnt. Helyét pótoló, mind jobban feltörő értelmiség azonban, bár eddig gúny és kritika tárgyává tette az említett társadalmi réteget, ma annak ideológiáját, szokásait és bűneit veszi fel s az egyetemre került ifjú, kinek apja az Alföldön szánt valahol, kezdi elfelejteni, hogy honnan került. Ezeknek a falura való visszavezetése, a falu számára való megtartása a settlement legeminebb pontja. Egy olyan vezető társadalmi osztályt kell kitermelni, mely végre nemcsak azért fog agrárpolitikát folytatni, mert választóinak pressziója esetleg arra kényszeríti, hanem azért, mert szíve és józan belátása a paraszt problémák felé húzza.

Tizenegy évet szép szólamokkal ajkunkon, végig sírtunk és veszekedtünk. Legszebb megmozdulásunk az volt, hogy Trianon revíziójáért lelkesedtünk. De ha becsületesek a szándékaink, akkor nem merülhetünk ki a revízió követelésének népszerű, de semmiesetre sem kötelező hangoztatásában. Mit érhetünk mi el revízióval a magunk revíziója nélkül? Több hasznot hoztunk volna közösségünknek, ha azzal a pénzzel, amit szépcensengő mondatokért elköltöttünk, csak egy jottányit megvettünk volna Erdély, vagy Felvidék földjéből. Es nem egy jottányit vehettünk volna. Szobrokban és frázisokban ugyan szegényebbek lennénk, de több szoborhelyünk lehetne egy arra méltóbb jövőben.

A settlement belső célja tehát, hogy a fiatalságot agrár szellemben, a falu és a tanya népének megértésében alkalmassá tegye egy egészségesebb jövő megteremtésére.

Ez a cél azonban mindaddig, míg valamilyen gyakorlati munkában testet nem ölt, megvalósíthatatlan marad. Ez a munka pedig nem merülhet ki falusi kiszállásokban, előadásokban és néprajzi tanulmányokban, de számot kell vetnünk az anyagi gyengeségre is, mint sok eszme kerékkötőjére s ezért csak oly programot szabad kitűzni, ami minden körülmények között megvalósítandó, nehogy a szép indulás akadályai elkedvetlenedést

vonjanak maguk után. Sokkal célszerűbb a programot az emberi lélek gyarlóságainak jól ismert, de tagadni szokott gyengéinek megfelelően a minimumra redukálni, mert a megvalósíthatatlanságok lezuhanó lavinái könnyen magukkal ragadják azt a zsenge hajtást is, mely realizálható lett volna.

A külső settlement munka ma a kiegyenlítő hivatalokban kulminál. A kiegyenlítő vagy néphivatal célja a mezőgazdaság népe és a közigazgatás közötti differenciák eliminálása, amire a legtökéletesebb közigazgatási berendezkedés mellett is mindig szükség van. Ezen hivatalok felállítása főleg a vidéki settlementisták munkaprogramjába állítandó be, hol mód és alkalom van rá a néppel való közvetlen érintkezésre. A kiegyenlítés munkájának fontosságát két megtörtént példával lehet legélesebben bizonyítani. Az első eset Székesfehérváron történt. Az egyik gazda, dacára annak, hogy örökösödési illetékét kifizette, végrehajtás alá került, mert örökösársai nem fizettek. A törvény pedig minden egyes örökösársat az egész illeték megfizetésére kötelezi, ha azt a többi nem fizeti ki. Az említett gazda ellenzéki érzelve miatt szálka volt a jegyző szemében, bár ő volt az egyetlen, aki a ráeső tartozást kifizette, a többiek illetékéért árverés alá került. Egy nemesen gondolkozó úr, ki véletlenül tudomást szerzett a dologról, pár perc leforgása alatt ezt a visszásságot elintézte és ezzel egy kisbirtokos családot mentett meg a vágpusztulástól. De nem minden családnak van ilyen szerencséje. A közeljövőben megindul Székesfehérváron a kiegyenlítő hivatal, a gazda szívesen fog odafordulni, hol díjmentesen támogatják, minek következtében nagyon sok ügy lesz elintézhető. A másik példa: Debrecenvidéken történt a közelmúltban, hogy a gyümölcspropaganda hatása alatt az egyik gazda földjét gyümölcsfával telepítette be. De alig történt ez meg, az adóját háromszorosra emelték. Egyes állami fórumok kivételével mindenki jól tudja, hogy majd tíz év múlva lesz ennek a gazdának a földje értékesebb, addig pedig kevesebb a jövedelem rajta, mint eddig. A gazda jogos elkésredésében a nagy költséggel beültetett nemes gyümölcsfáit kivágta és csak úgy menekült meg a háromszoros adófizetés kötelezettsége alól.

A kiegyenlítő hivatal azonban nemcsak a közigazgatás nem ritka kilengéseit igyekszik elsimítani, tanácsadó munkájával, szakvéleményeivel is nagy hasznot hozhat. Példája ennek a szegedi agrársettlementisták körzetében megtörtént eset. Egy teljesen nincstelen hadirokkant mostanában tudta meg, hogy neki némi segély jár. Tanácsért fordult ügyvédhez, ki felesben vállalta az ügyet, ami abból állott, hogy egy kérvényt kellett az államhoz benyújtani. A rokkant visszamenőleg hatszáz pengőt kapott, aminek fele a megegyezés értelmében az ügyvédet illette. Ahol a settlementisták kezébe kerül ilyen ügy, ez nem történhet meg.

A kiegyenlítő hivatalok eredményeinek átütő hatása azonban nemcsak az effektív munkában mutatkozik meg, hanem morális eredményei a legfontosabbak, melyek következtében a polgári társadalomtól mindjobban elhúzódó falusi tömegek megmenthetők a fiatalok jövő társadalma számára, hol bizonyosan több megértésben és szeretetben lesz részük, mint a maiban, mely legégetőbb kérdéseit is csak kortesi, vagy választópolgári súlynak megfelelően tudja elbírálni.

Az agrársettlement munkának még igen sok ága volna megemlíthető, köztük jelesen a mintagazdaságok megszervezése, amivel a végzett gazdatisztek elhelyezésének problémája is megoldást nyerne. Sajnos ez a terv ma még megvalósíthatatlan, de megoldható lesz, ha minden magyar község settlement szervezés alatt fog állni. És ez a magyar élet új korszakát fogja megnyitni; hol az életképes agrárpolitika a helyzetileg központi Dunamedencét gazdaságilag is azzá fogja tenni.

Tomcsányi Gábor.

Az álláshalmazások elleni küzdelem

A diplomás ifjúság mai helyzete nagy általánosságban ismeretes. Ha végignézünk az országon, a fiatal jogászok, mérnökök, orvosok és egyéb főiskolát végzettek hatalmas számát látjuk, kik teljesen foglalkozás és jövedelem nélkül vannak vagy teljesen alsórendű fizikai munkát kénytelenek végezni, csakhogy megélhessenek. Ezek az állapotok érlelték meg az ifjúság vezetőiben azt a felfogást, hogy a diplomás ifjúság elhelyezkedésének érdekében akciót indítsanak, amely egyik programpontjáról »az álláshalmazások elleni küzdelem« név alatt vált ismeretessé.

A szellemi munkanélküliek száma állandóan növekszik és ha közbelépés nem történik, matematikai pontossággal számítható ki a helyzet fokozatos rosszabbodása. Évente másfélezerrel több diplomát adnak ki, mint amennyit a Csonka ország fel tud szívni. Ennek megszüntetésére két út van. Egyik a diplomatúltermelés mérséklése, amely problémának a számai azonban mélyen és szétágazóan nyúlnak bele a kulturpolitika teljességébe és feltétlenül a középiskolai oktatásig kellene lehatolni. A másik út a társadalmi és gazdasági életberendezés olyan átalakítása lehetne, amely mellett a szellemi munkások alkalmaztatási lehetősége 80—100 százalékkal növekednék, tehát a mai diplomatermelés mennyiségét fel lehetne szívni.

Ettől függetlenül sürgősen megvalósítandó probléma a jelenlegi szellemi munkanélküliek elhelyezése. Ez rendkívüli helyzet, amely azonnali és rendkívüli intézkedéseket igényel. A segítséggel várni nem lehet, mert, ha ez a hatalmas tábor összetalálkozik a fizikai munka-

nélküliek tömegeivel, készen adódik a vezetőréteg, amely az eddig vezér nélkül tapogatózó és határozott lépésekre természeténél fogva képtelen tömeget megszervezi; ezzel pedig döntő súlyú tényezővé lenne az ököl, ami egyértelmű a forradalom rémével.

Ezt a veszedelmet látták meg egy év előtt az ifjúság vezetői, midőn a fiatal generáció elhelyezkedésének kérdését napirendre tűzték és egyfelől az állástalan fiatalok, másfelől a kellő indok nélküli álláshalmozások és a mammutjövedelmek kataszterének felállításával a nyilvánosság elé léptek. Felhívással fordultak a magyar társadalomhoz, melyben rámutattak arra, hogy »a diplomások körében rengeteg ember van munka nélkül s igen nagy azoknak a száma, akik egészen alantas fizikai munkát kénytelenek végezni, csak hogy megélhessenek«. Az erre a célra megalakult ifjúsági bizottság elhatározta, hogy az állástalanok névsorával egyidőben összeállítja azoknak a lajstromát is, akik több forrásból húznak kellő indok nélkül, vagy éppen munka nélkül búsás jövedelmeket és akik ezáltal jogtalanul elállják az ifjúság útját.

A felhívásnak nem várt hatása lett. Míg egyik oldalon a levelek ezrei érkeztek és erkölcsi testületek, vármegyék, városok — élükön a fővárossal — csatlakoztak a mozgalomhoz, az érdekeltek mindent elkövettek a kérdésnek eltussolására és nem riadtak vissza attól sem, hogy az akció vezetőit személy szerint vegyék üldözőbe. A hivatalos körök egyelőre passzivak voltak, a társadalom és a közélet köreiben azonban számosan akadtak, akik az akciót félreértették. Nem egy ismertnevű személyiség nyilatkozatában és megszólalásában jutott ez kifejezésre. Az álláshalmozás elleni küzdelem mégis egyre szélesebb köröket mozgató meg és a sajtóban, a törvényhatóságok gyűlésein, a parlamentben megnyilatkozott rokonszenves fogadtatás mind erősebb visszhangot keltett. Az akciót vezető bizottság egyelőre a legfeltűnőbb esetek köréből 100 álláshalmozó nevét összefoglalva, memorandumot nyújtott be a miniszterelnöknek.

Az ifjúságnak további szervezkedésében most már csak a nyár jelentett szünetet, különben megszakítás nélkül dolgozott tovább. A politikai pártok valamennyien programjukba iktatták a fiatalság elhelyezkedésének megoldását, az álláshalmozások megszüntetését, a mammutfizetések letörését. Ennek következménye volt, hogy a kormányzat is megtette az első nagyjelentőségű lépést és immár hivatalos programmá emelte az akció célkitűzését; elrendelte a közhatóságoknál levő álláshalmozások, a többszörös jövedelmek összeírása.

A kormány e megmozdulása volt az első hivatalos kísérlet az álláshalmozások megszüntetésére. Mivel az ifjúság mozgalma egyre erősebb méreteket ölt, a további intézkedések logikus megtétele elkerülhetetlennek látszik. Egyébként a rendelet nagy jelentőségének visszhangja volt az egyetemi hallgatók országos központjának, a Mefhosznak a társadalomhoz intézett kiáltványa, melyben az álláshalmozások és mammutfizetések elleni akciónak alapelveit újból megszögezte.

A kiáltvány adta meg az egész mozgalom történelmi kialakulásának és elvi szempontjainak leghatározottabb lerögzítését. Miután örömmel állapította meg, hogy a kezdetben elítélő megjegyzésekkel fogadott követelések jogosultságát most már a közjogi testületek, városok és vármegyék egész sora elismerte, eréllyel kelt ki a túlzások ellen is, melyek elsősorban a kisebb existenciák ellen irányultak, nyilván olcsó és hangulatkeltő elintézés kedvéért. Megállapította, hogy állás-halmaznak lényegében csak azt tekinti, ahol a jövedelmekkel szemben a valóságos munkaszolgáltatás hiányzik, vagy ha ez meg is van, komoly szükséglet nem indokolja. Megvilágította a kérdést a társadalom érdekeinek szempontjából is, rámutatva, hogy az ilyen állás-halmazok munkája ráérés hiányában értékes, sőt lelkiismeretes sem lehet. Ugyancsak vétót emelt, hogy az egyes állás-halmazok megszüntetésével a munkahelyeket is leépítsék és így a mozgalom célját meghamisítva, a problémát a takarékoság mellékvágányára tereljék, holott eddig indokoltnak látták ezeknek az állásoknak a fenntartását.

Nemsokára a kérdés az ország színe előtt, a parlamentben is szőnyegre került *Dinnyés* Lajos képviselő interpellációja kapcsán. A miniszterelnök sürgős segítséget ígért az ifjúság elhelyezkedésére, az állás-halmazok megszüntetésére vonatkozólag. Hangsúlyozta, »hogy ezeket a túlzott, többszörös fizetéseket és állás-halmazokat meg akarjuk szüntetni; ehhez kétség nem fér, mert ezeknek fenntartása semmikép sem indokolt és nem kívánatos«.

A kiáltvány, a *Dinnyés* interpelláció és az ezzel kapcsolatban történt tüntetések az egész kérdést a politikai élet homlokterébe állították és nemsokára a Mefhosz által elindított akció újabb állomáshoz érkezett. *Illés* József egyetemi tanár, országgyűlési képviselő parlamenti bizottságot hívott egybe, hogy ezt a égető kérdést rendezze. Ennek a később a társadalom és a fiatalabb generáció vezető tagjai által kiegészített és országossá kiépített bizottságnak célja, hogy konkrét és gyakorlati munkával álljon a mozgalom szolgálatába. *Illés* József képviselő az egységspárt vezetőtagja mellett, aki az elnöki tisztelet tölti be, *Eckhardt* Tibor, a független kisgazdapárt egyik vezére vállalta az előadói szerepet és a többi pártok tagjainak részvétele szintén biztosítja a törvényhozás valamennyi polgári pártjának nem közreműködését, hanem egységes állásfoglalását is ebben a kérdésben. A bizottság álláspontját a következőkben fektette le: Nem lehet a túlméretezett állami hivatali státust új állásokkal növelni. Gyors eredményt és szociális megnyugvást keltene azonban az állás-halmazok megszüntetése egy pár szakaszos törvény haladéktalan megalkotásával. Ezer méltóbb embernek adna azonnali elhelyezkedést. — A másik gondolat, amelynek érvényt kellene szerezni, — fektették le *Eckhardt* Tibor és *Rakovszky* Tibor országgyűlési képviselők — a diplomás magyar fiatalság visszaterelése a faluba. Trianoni Magyarországon a mezőgazdaságban ma kevesebb diplomás ember talál elhelyezkedést, mint 1914-ben. Ugyanakkor a városok értelmisége képtelenül felduzzadt és a munkabíró állás nélküli fiatalság lefelé licitál a munkapiacra és a legcsekélyebb díjazás mellett is vállal köz- és

magánalkalmazást. Pedig a magyar falunak ma nagyobb szüksége van, mint valaha, tanult, értelmiségi vezetőkre. Hatalmas és átfogó mezőgazdasági reorganizációs program megvalósítása előtt állunk, melynek apostolai, azok a tanult magyar ifjak kell, hogy legyenek, kik elegendő rugalmassággal, tudással és kezdeményező erővel bírnak arra, hogy ezt az újszerű feladatot megoldják. Magyarország háromezer községében legalább háromezer gazdatitkár találhat kenyeret és teremthet magának saját munkájával biztos jövőt és hasznos elhelyezkedést. Az államnak csak a kezdet nehézségein kell őket átsegíteni és munkájuk azonnal sokszorosát fogja meghozni a rájuk fordított kiadásoknak. Természetesen az akciónak egyéb elgondolásai is mind abban az irányban alakultak ki, hogy még a szükségmunkát sem szabad terméketlen bürokratikus tevékenységre beállítani, hanem fel kell használni a folyton hangoztatott mezőgazdasági és egyetemes közigazdasági újjászervezés előkészítésére. Ha így fogja fel az állam a megoldást, akkor a fiatalság sem fogja jövőjét reménytelennek látni és nem fog ez a tudat kifejlődni bennük, hogy ők a társadalomnak felesleges tagjai. Az államnak csak az a feladata, hogy a tízezer fiatal diplomás elhelyezkedésénél átmenetileg biztosítsa munkájuk javalmazását és tegye lehetővé existenciájukat addig, amíg ma még nem létező, újszerű munkakörükben önállóan gyökeret tudnak verni és például gazdatitkári hivatásukat ugyanolyan szabadfoglalkozás formájában tudják majd folytatni, mint amilyen az ügyvéd, az orvos, a mérnök pályája. Ha az állam kezdeti támogatásával a diplomásokat kivezetjük a falvakba, akkor kulturát viszünk a vidéki életbe, a város szellemi túlfeszültségét levezetjük és gátat vethetünk úgy tárgyi munkájuk, mint szellemi irányító hatásuk révén a romboló politikai áramlatok elé.

Az Illés-féle akció mellett még számos ilyen mozgalom indult meg a diplomás fiatalság érdekében. Demonstrációkkal és feliratokkal igyekeznek a kérdést napirenden tartani. Ilyenek az Országos Széchenyi Szövetség ankétja a diplomás ifjúság elhelyezkedése tárgyában, a Budapest Székesfőváros által összehívandó ankét, Rohringer Sándor műegyetemi tanárnak a Tesz neve alatt folyó szereplése és számtalan egyéb társadalmi alakulat ilyirányu megmozdulása.

Reméljük, hogy rövidesen a kérdés megoldása a gyakorlati élet síkjára vetődik, mert minden eddiginél kiáltóbb tények parancsolják a beavatkozást, amellyel ezrek új magyar életének nyithatnak utat és amellyel egyedül lesz biztosítható a békés társadalmi továbbfejlődés.

Acsay László.

MAGUNKRÓL

Kik vagyunk és mit akarunk?

A forradalom utáni idők küzdelmes zajlásából indult el az a mozgalom, amely évekkel utóbb a *Magyar Nemzetpolitikai Társaságban* állandósult szervezetté. Organikus módon nőtt ki történelmi idők közös emlékeiből és tanulságaiból, együtt vívott harcok eredményeiből, vagy még inkább: csalódásaiból. Alapítói legnagyobbbrészt azok voltak, akik fiatalságukat a háboru halálmezein edzették férfikorrá, majd az elkövetkezett tragikus években még diákfővel, de világos öntudattal vetették magukat a forradalom áradata elé, a várt nemzeti megújulás szolgálataiba, hogy tiszta szándékkal, céltudatos elgondolással hassák át az ország életének ezt a sorsfordulóját. Tagjai voltak annak a fiatalságnak, mely a keresztény, nemzeti gondolatot programmá kiáltotta, személyes küzdelemben állva helyt ennek az irányzatnak sorsáért. Ám midőn bizalommal engedték át a vezetést a hivatottnak vélt idős generációk számára, fájdalommal kellett végignézniök, hogyan halványodnak el a nemzeti regenerálódás nagy céljai, a magyar faj szociális és erkölcsi újjászervezésének konturjai. hogyan csuszik vissza az élet egy régi világ hamis vágányaira, amelyeken egyszer már kisiklottunk és összezúztuk magunkat. Keserű elégtétel számukra, hogy az elsők közé tartoztak, akik a keresztény, nemzeti irányzat politikai kudarcát, belső elesettségét előre látták. De nyitott szemmel látták az okokat is, amelyek lehetővé tették a régi rendszernek e szinte maradéktalan visszacsempészését. Sok egyéb mellett tapasztalták, hogy a történelmi fordulat hirtelensége a nagy szociális és nemzeti újjászervezés számára nem talált készenlétben vezetőket, építőerejű alkotóelméket és ez volt az oka annak a groteszk kényszerűségnek, hogy előbb szakértőket, utóbb vezérkart abból a táborból kellett átvenni, amelynek liberális cifrázatu jelszavait nem alaptalanul nyilvánította felelőssé a közvélemény nemzetünk válságáért, amelynek zászlóvivői a multban is oly vészesen ismerték félre, sőt sokszor figyelemre sem méltatták a magyarság érdekeit. E belső tehetetlenség mellett terhelte a keresztény nemzeti megmozdulásokat azok tömege, akik talán jó szándékkal, de végzetes

eredménnyel próbálták beleerőszakolni az eseményekbe a maguk fantasztá tulzásait és társadalomszervezés helyett erőszakkal akartak országot építeni.

A szociális nemzeti megújulás komoly akarása, minden csalódáson átmentett hite lelkiismereti kötelesség és szellemi kényszer gyanánt tömörítette őket össze 1926-ban a Magyar Nemzetpolitikai Társaságba, hogy *átgondolt céltudatossággal, szervezett aktivitással bontakoztassák ki a magyar közélet és társadalmi berendezkedés elmaradhatatlan revízióját*. Több hasonló mozgalom is a Társaságba torkollott és ma gyűjtőmedencéje szinte mindazoknak az erőknél, amelyek a fiatalabb nemzedék értelmi és erkölcsi súlyát reprezentálják. Bár a dolgok történeti alakulása folytán elsősorban azok a nemzedékek rétegeződnek benne, amelyek a huszas évek elején emelkedtek ki az egyetemi küzdelmekből, nem generációs mozgalom, hanem a magyar jövő egyetemes programján munkálkodik. Nemzetformáló célt hirdet akkor is, midőn az újkori történelem nagy államalkotó, újjászülető nemzeteinek példáját mementóként hangoztatja és hirdeti, hogy ifju Olaszország, ifju Törökország után nálunk is *csak a fiatalabb generációkból meritett erő lehet egy újra fejlődő nemzeti életnek egészséges alapja*. A fiatalság felsorakoztatása, hite, munkaereje és elismerésre váró munkaképzettsége lesznek a nemzeti megújulásnak erős pillérei.

A Nemzetpolitikai Társaság a magyar társadalomnak ma talán egyetlen olyan alakulata, amely a nemzeti és gazdasági problémák komoly elméleti kutatásán elindulva, szellemi munkásságának eredményeit a gyakorlati életre vetíti rá és reformgondolatait kolostori elzárkózás helyett nyilvánosság elé tárva, a nemzeti közvéleménynek egyik alakító tényezője. Alapelve az a sokaktól még mindig ignorált igazság, hogy a politika nem frivol játékszenvedély, amellyel komoly ember nem foglalkozik, hanem mindennapi életsorsunk irányítása. Ha valamikor, úgy ma éreznie kell ezt a legönösebb embernek is és magáért a létért való küszködés lázában meg kell olvadnia a legdermedtebb közömbösségnek is, ha még nem jutott el a magyar középosztály a végső lemondás marazmusába.

Akik itt tömörülünk, tudatában vagyunk, hogy csak úgy őrizhetjük meg jövőnket a keresztény világnézet és a magyar gondolat számára, ha éppen ezeknek az eszméknek őszinte megvalósításával az emberiség és nemzeti szolidaritás szelle-

mében alakítjuk át az állami, társadalmi és gazdasági berendezkedést, hogy mindenki megtalálja benne jogos életigényeinek biztosítását, emberi méltóságának elismerését és mindegyüttesen a nemzeti célgondolat teljességét. Ugyanakkor, amidőn az egyéni életet megkímélni óhajtjuk a mai bántó beavatkozásoktól, valljuk az állam kötelességét becsületes munka- és jövedelemelosztás megteremtésére és olyan termelési politika kialakítására, amely nem a tőkejárdékot, hanem a gazdaság hamisítatlan célját, a fogyasztás igényeit veszi mértékül.

Világosan látjuk azt is, hogy a középosztály számára sorsdöntő kérdés, vajjon magához tudja-e még ragadni a ránk váró nagy átalakítás irányítását, hogy a társadalom új strukturájába is beleépítse a hierarchikus gondolatot, az igazság és célszerűség elvei szerint átértékelt skálával.

Egyaránt távol érezzük magunkat a kapitalizmus kegyetlenségétől és a szocializmus kietlenségétől, a kettőnek harcában nem állunk egyik oldalon sem; nem hagyjuk magunkat olyan frontokon felvonultatni, ahol akár a magántulajdon és szabad egyéniség elvét azok brutális tulzásaival együtt kellene védenünk, akár a szocializmus tömegzsarnokságát szolgálnunk.

Radikálisak vagyunk az új gondolatok hirdetésében, de ugyanilyen radikálisak a régi társadalmi értékek megvédésében is, ha azokat igazságosnak, nemzeti érdekeknek ismerjük fel.

Erőtéljes, lelkiismeretes kísérlet ez a nemzeti érzésű és valóban intellektuális értelmiség megszólaltatására, hogy végre a maga esze és szíve szerint nyilatkozhassék meg és ne engedje, hogy képviselőit olyanok bitorolják, akik szellemi lapossággal vagy éppen rosszindulattal gázolnak rá minden új gondolatra, tehetetlen maradiságra kárhóztatva a nemzeti társadalmat. Megszüntetni kívánjuk a közélet olyan tagozódását, amely szimpla bal- és jobboldalra csoportosítással a középen örlődő nemzeti társadalmat képviselőitől megfosztja és a nyilvánosság fórumán a kezdeményezést csak a baloldali radikalizmus számára teszi lehetővé. Gyülekezetünkben megvan a bátorság, hogy az igazságokat akkor hirdessük, amikor még a helyzet nyomása alatt nem érlelődtek hivatalos programmá, — ami pedig azzá emelkedett, annak megvalósítását számontartsuk és kiköveteljük.

Nem akarjuk, hogy minden reformot a közállapotok kényszerítsenek ki. Az igazság érvényesülését a helyzet kényszerétől függővé tenni erkölcstelen, de veszedelmes is. Ma, amidőn a

baloldali front oly mélyen előre tolódott és az intelligencia széles sávjaira is kiterjed, elérkezett a legfőbb ideje a nemzeti közgondolkodás ujrafogalmazásának. Ez indította a társaságot, hogy tevékenységének fokozott ütemet adjon és a megvalósítandó *nemzeti munkaprogrammot* szabatosan is összefoglalja. Tagadva azt a bénító áligazságot, hogy a világválság az egyedüli eredendő oka minden magyar nyomoruságnak, a reánk szakadt súlyos válságban éppen fokozott indítékot látunk arra, hogy ellensúlyozásul legalább azokat a hibákat és bűnöket küszöböljük ki, amelyek a világviszonylatoktól függetlenek.

Két tűz közt állva, de a helyzet veszedelmességét annál inkább átértve, hirdetjük a magyar értelmiség sorsdöntő feladatát: nemzete iránti kötelességből és ugyanakkor legsajátabb érdekeinek védelmében készenlétbe való felsorakozását. *A Magyar Nemzetpolitikai Társaság pártpolitikáján felül álló alakulat.* — nem mintha osztanánk azt a sokszor hallható komolytalan felfogást, amely a pártokat kiküszöbölendőkné tartja, sőt teljesen tisztában vagyunk vele, hogy közéleti célok konkrét megvalósulásához csak pártszervezeteken keresztül juthatnak, — de az élvekné érdektelen tisztaságban való elindítása és a taktikázások hullámai felett épségben való megőrzése, az alkotóerők hasznos összefogása szükségessé teszi ily nemzetpolitikai szélességű munkaközösség fenntartását is.

A mai időkben, amelyeknek tragikus feszültsége szinte már meghaladja emberi érzékelőképeségünk határait, a polgári kötelességtudásnak s egyéni életösztönnek parancsa követeli mindazok közös sikraszállását, akik egy irányvonalon keresik a kibontakozás útját. Ma, amikor lazulásban és bomlásban oívad fel lassan minden, ami támasztékunk lehetne, kezét kell fogniok mindazoknak, akik nem akarják, hogy egy összeomlás készületlenül találjon.

Az 1918-as szomoru idők előestéjén a Társaság alapítói közül került ki az a diákküldöttség, amely az ország felelős miniszterelnökét a való állapotok vészjósló jeleire figyelmeztette.

Vállveregető, fölényes megnyugtató volt a válasz és utána két héttel egyetlen éjszakán rommá dőlt az ezeréves ország.

Tudjuk, hogy mit szenvedtünk azután és fognak szenvedni utódaink még nemzedékeken át. Mi, akik átértük két forradalom borzalmait, készen akarunk állni, ha ismét magunkra hagynak azok, akik sorsunk intézését eddig kisajátították.

A társaság megalakulása és működése

1926. IX. 8. — 1932. III. 14.

A Magyar Nemzetpolitikai Társaságot 1926. szeptember 8-án tartott alakuló ülésen hívták életre dr. *Antal* István ügyvéd, az O. K. H. ügyésze, az Egyetemi Kör v. elnöke, dr. *Antal* István orvos, a Mefhosz v. főtitkára, dr. *Acsay* Tihamér ügyvéd, az Országos Széchenyi Szövetség v. elnöke, dr. *Asztalos* Miklós nemz. muzeumi tiszt, dr. *Bernáth* Gyula, a Magyar Nemzeti Bank tisztviselője, dr. *Bobula* Ida, központi leányinternátusi előadó a kultuszminisztériumban, *Bornemíssa* Gábor, a Centrum Kiadóvállalat R. T. igazgatója, *Bornemíssa* Géza okl. gépészmérnök, vállalati igazgató, a Hungária Magyar Technikusok Egyesületének primusa, dr. *vitéz Csik* László főorvos, az Orvostanhallgatók »Csaba« Bajtársi Egyesületének tb. vezére, dr. *vitéz Endre* László gödöllői főszolgabíró, dr. *Gesztelyi-Nagy* László, m. kir. gazdasági főtanácsos, egyetemi m. tanár, a Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara igazgatója, az Orsz. Széchenyi-Szövetség v. elnöke, *padányi Gulyás* Béla, a Magyar Diákkülügyi Bizottság v. igazgatója, az IBUSz tisztviselője, dr. *Héder* János, a TESz iparpártoló osztályának vezetője, dr. *Hetényi* Rezső, rétsági főszolgabíró, dr. *Huzly* Imre főorvos, az Orvostanhallgatók Segítő Egyesületének v. elnöke, dr. *Ihrig* Károly, a Magyar Gazdaszövetség titkára, közgazdaságtudománykari egyetemi magántanár, *vitéz Kolosváry-Borcsa* Mihály, debreceni lapszerkesztő, *Kovács* L. Ödön, okl. gépészmérnök, dr. *Lator* Géza, miniszteri osztálytanácsos az igazságügyminisztériumban, *Lengyel* János, a Centrum Hitelszövetkezet igazgatója, dr. *Mikecz* Ödön, nyiregyházi ügyvéd, a Bethlen Gábor Kör tb. elnöke, dr. *vitéz Nagy* Iván, kir. s. tanfelügyelő a kultuszminisztérium egyetemi ügyosztályában, a Mefhosz tb. elnöke, *vitéz Oláh* Béla, a Duna-Szövetség igazgatója, a Mefhosz v. elnöke, dr. *vitéz Pethő* Zoltán ügyvéd, *Radnóti* István, a Magyar Mezőgazdasági Kiviteli Intézet tisztviselője, a Faluszövetség v. titkára, a keszthelyi gazdasági akadémiai Georgikon Kör és a budapesti Szeffe v. elnöke, *Tóth* Lajos szerkesztő, részvénytársasági titkár és dr. *Vér* Tibor műegyetemi magántanár, adjunktus, a Hungária Magyar Technikusok Egyesülete primusa, tanár, adjunktus, a Hungária Magyar Technikusok Egyesületének primusa.

(A Társaság megalakulásával egyidőben indult meg a Centrum Kiadóvállalat R. T. áldozatkészségéből az »*Uj Élet Nemzetpolitikai Szemle*« című folyóirat) *Antal* István és *vitéz Nagy* Iván szerkesztésében és *Radnóti* István kiadásában. E folyóirat hosszú évek után az első bátor és merész hang volt a magyar közélet arénájában és sokan figyeltek fel az itt elhangzottakra, amiket a »háborus generáció« soraiból a legjobbak mondtak el a lap hasábjain. (1927 nyaráig mintegy 20 iv terjedelemben jelent meg a folyóirat, amikor a Centrum kénytelen volt a lap kiadásának finanszírozásától elállani, a munkatársak legnagyobb része pedig az ez év őszén meginduló Magyar Szemlének vált fiatalabb gárdájává.)

A belügyminiszter közben 1927 június 3-án 122.704/1927 szám alatt jóváhagyta az egyesület alapszabályait, melynek alapján az *első elnök dr. Antal István, főtítkár pedig dr. vitéz Nagy Iván lett.*

A Társaság azonban egyelőre nem fejtett ki aktív működést, mert az akkori közállapotok nem kedveztek a fiatalok nacionalista, de természetesen radikális reform-mozgalmainak. Az 1930. május hó 26-án tartott rendes közgyűlés szervezeti változást is hozott az egyesület életébe, amenyiben dr. *Antal István* lemondott az elnökségről s helyébe *egyhanguan dr. Mikecz Ödönt* választotta meg a közgyűlés elnöknek.

E nyár folyamán tárgyalások indultak meg a Társaság aktívra tétele érdekében, így többek között az 1929—30. évek telén megalakult Wesselényi Reform Club és a Bartha Miklós Társaság vezetőivel, hogy az egy célokért küzdő és részben **azonos** gárdát magukba tömörítő szervezetek között bizonyos együttműködés, sőt ha lehetséges, fuzió jöjjön létre. A tárgyalások eredményeként 1930. október 7-én megállapodás jött létre a Magyar Nemzetpolitikai Társaság, a Wesselényi Reform Club és a Bartha Miklós Társaság kiküldöttei között, hogy a két utóbbi szervezet tagjai bevonulnak a Társaságba és annak élére immár a három szervezet vezetőiből állítanak közös elnökséget. Az 1930. november hó 15-én tartott rendkívüli közgyűlésen *Oláh György*, a Wesselényi Reform Club tagjai, *Asztalos Miklós*, a Bartha Miklós Társaság tekintélyes része, *Huzly Imre* pedig a Magyar Nemzetpolitikai Társaság nevében jelentette be ezt az elhatározást. *Az új alelnökök dr. Asztalos Miklós, Oláh György és Szentpály László lettek, főtítkárrá pedig Radnóti Istvánt választották.*

Az újjáalakult Társaság december 3-án lépett a nyilvánosság elé, 120 résztvevővel egy »reform-lakomát« rendezve, melyen *Asztalos Miklós* alelnök üdvözölte a megjelenteket, hangoztatva, hogy az új tömörülésben a Bartha Miklós Társaság módszeres céltudatossága, a Wesselényi Reform Club nyílt bátorsága és a régi Nemzetpolitikai Társaság józan mérséklete kell, hogy egyesüljön. A következő szónokok a Társaság munkaprogramjából vetítettek elő egy-egy fejezetet. *Oláh György* figyelmeztetett, hogy idealizmussal és szeretettel forduljanak a kisgazda és a földmives ifjuság felé, mert *a nemzeti érzésű intelligencia és parasztság összefogása biztosíthatja csak az igazi nemzeti fejlődést.* *Szentpály László* felhívta a figyelmet az ország egyik rákfenéjévé nőtt kartelprobléma titokzatos szövedékére, mellyel a Társaságnak behatóan kell foglalkozni. *János Áron* a hitbizományi reform mielőbbi megvalósításának szükségességét hangoztatta. *Czakó István* sürgette a hasonló külföldi mozgalmakkal való érintkezés felvételét. *Kerék Mihály* szerint a Társaságnak a telepítés problémájával kell mielőbb foglalkozni. *Vitéz Nagy Iván* rámutatott az elszakított területen élő magyar kisebbségek problémáival való foglalkozás fontosságára és sürgette a nem-magyar nemzetiségek vezetőivel való érintkezés felvételét. *Gesztelyi-Nagy László* az agrárkérdések komoly megvitatásának fórumául szeretné látni a Társaságot. Miután *Radnóti István* főtítkár a Társaság munkaprogramját ismertette, *Koncz János*, az Orsz. Jegyzőegyesület elnöke az idősebb generációk nevében üdvözölte a magyar poshadásban friss levegőt jelentő, újjá-

szervezett Társaságot. *Nagy* Ferenc bissei kispazda köszönte meg ezután azt, hogy a Társaság annyira szíven kívánja viselni a magyar föld népének problémáit. Végül *Kovács* Imre és *Antal* Dezső sürgették még a Társaság minél aktívabb működésének haladéktalan megindítását.

Az első előadást december 10-én *Eckhardt* Tibor országgyűlési képviselő mondotta »az új nemzedék feladatairól«. *Hatalmas erejű ecsetvonásokkal vázolta meg* a háborús generáció kötelességeit a nemzettel szemben kulturális, gazdasági és politikai téren. »Ti, harmincévesek, vagytok a nemzeti ideálok önzetlen harcosai — mondotta — és a nemzetnek szüksége van arra, hogy szellemetek belekapcsolódjék a nemzet életébe és *a Ti felfogástok töltsse el az aszottlelkű öregeknek lelkét, akik nem méltók már, hogy ezt a nemzetet a feltámadás útján tovább vezessék.*« Az előadáshoz *Pataky* Mária, *padányi Gulyás* Jenő, *Asztalos* Miklós, *Tarcsay* Pál, *padányi Gulyás* Béla és *Ölvedy* László szólottak hozzá .

December 28-án megtartotta a Társaság *első vidéki zászlóbontását Nyiregyházán*, a városháza nagytermében, *Bencs* Kálmán polgármester, sok városi vezetőember, egész sereg kispazda és a város fiatal intelligenciájának színe-java előtt. A Társaság programját *Mikecz* Ödön elnök, *Asztalos* Miklós, *Oláh* György alelnökök, *Gesztelyi-Nagy* László és *Radnóti* István ismertették. Az előadásokhoz *elsőnek* Baláss József kispazda szólt hozzá. *Bukovinszky* József kispazda is örömmel üdvözölte a fiatal intelligencia megmozdulását a gazdatársadalom érdekében. *Kerek* Mihály és *padányi Gulyás* Jenő szólaltak fel még a Társaság részéről.

1931. január 16-án *Máizler* Károly tartott előadást: »A városi földbirtokok hasznosítása és a kisbérleti rendszer reformja« címmel, a szegedi kisbérletlők akkor éppen aktuális sérelmeit is szóvá téve. A kifejlődött vitát érdekessé tette, hogy azon Kecskemét város gazdasági tanácsnoka, *Nippold* János, a szegedi földbérletlők szövetségét igazgatója, *Denhof* Antal, kultuszminisztériumi osztálytanácsos és *Oláh* György is résztvettek. — Január 23-án *Antal* Dezső építézmérnök, a Szeffe volt elnöke, tartott vitatett képes élvezetes előadást »A magyar építészet problémái« címmel, melyhez a magyar építéstartársadalom kiválóságai közül *Höppner* Guido és *Torockai-Wiegand* Ede is felszólaltak. — Március 27-én *Acsay* László, a Mefhosz volt elnöke, »A szellemi munkanélküliségről és az álláshalmazásról« szólt, ismertetve a diákszervezetek keretében megindított mozgalom célkitűzését és addigi eredményeit. Április 10-én újból *Eckhardt* Tibor tartott nagy feltűnést keltő előadást *a német-osztrák vámunióról*, melynek kapcsán sürgette Magyarország pozitív irányu állásfoglalását. A két estén át tartott vitában publicistáink legjava vett részt *Pethő* Sándor, *vitész Bajcsi-Zsilinszky* Endre és *Ajtay* József vezetésével, immár másodszor állítva a Társaságot aktuális problémákkal való foglalkozása révén a közérdeklődés központjába. — Április 17-én *Kászonyi* Ferenc, abaujszántói főszolgabíró, a Bécsben megjelent *Die Rassenverwandschaft der Donauvölker* szerzője, »A nemzetiségi elv csődje« címmel tartott széleskörű vitára okot adó előadást, melyhez *Bleyer* Jakab, nyug. miniszter, a magyarországi németiség veze-

tője, *Pechány* Adolf dr., a magyarországi tótok kormánybiztosa, *Méhely* Lajos, egyetemi tanár, *Bartucz* Lajos egyetemi magántanár, *Albrecht* Ferenc dr., ügyvéd és *Surányi* Lajos volt prágai magyar képviselő szólottak hozzá. — Május 1-én *Moravek* Endre dr., egyetemi könyvtárista, a Fefhe volt elnöke »Csehszlovákia és a pánszlávizmus« címmel értekezett, nagy történelmi keretbe helyezve el a cseh sikerek rugóinak megokolását. A vitában többek között *Ölvedy* László és *Gogolák* Lajos vettek részt. — Május 12-én *Egyed* István egyetemi tanár vezette be »A Szent korona elmélete és az új magyar történetírás« kérdéséről megrendezett nagyszabású vitát, melyre *Eckhardt* Ferenc budapesti jogtörténeti professzornak a Magyar Szemle kiadásában megjelent tanulmánya szolgáltatott alkalmat; a vitaest résztvevői *Erdélyi* László, szegedi egyetemi tanár, *Luttor* János budapesti egyetemi magántanár, *Miskolczy* Ágost h. főügyész, *Polonyi* Dezső, *Asztalos* Miklós, *Szalay* Béla és *Gogolák* Lajos voltak. — Május 21-én *Czakó* István a külügyi bizottság keretében vitaestet rendezett a Népszövetségi Ligák Nemzetközi Uniójának Budapesten tartott XV. közgyűlése alkalmából felmerült olyan kérdésekről, amelyek a magyar közvéleményt közelebbről érintették. Az egyes problémákat *Czakó* István, *vitész Nagy* Iván, *Weninger* László és *Ajtay* Gábor ismertették.

A Társaság vezetősége tehát rajta tartotta kezét a nemzeti élet ütőerén s a nap-nap után felmerült aktuális problémákról sietett tagjait tájékoztatni s állásfoglalását a nemzeti közvélemény részére megfogalmazva, annak köztudatba való vitelét szorgalmazni.

Az év folyamán a külpolitikai (elnök: *Czakó* István), a nemzeti kisebbségi (elnök: *vitész Nagy* Iván) és az agrárpolitikai szakosztály fejtettek ki különösen tevékeny működést, mely utóbbi *Kerék* Mihály osztályelnök kezdesére egy nagyszabású *telepítési ankét* megszervezését is tervbe vette, amit azonban, sajnos, annak idején külső tényezők részéről elgáncsoltak.

A tavasz folyamán *Radnóti* István kénytelen volt főtitkári tisztségéről lemondani; helyébe a választmány 1931. március 13-án *Tóth* Lajost bizta meg a főtitkári teendőik ellátásával, a június 15-én tartott rendes évi közgyűlés pedig két évre főtitkárrá választotta.

Az őszi működést szeptember 23-án egy nagyobb társasvacsora vezette be, melyen az országgyűlés fiatalabb tagjai közül *Eckhardt* Tibor, *Hunyady* Ferenc gróf, *Rakovszky* Tibor, *vitész Bajcsi-Zsilönszky* Endre, *Dinnyés* Lajos, *Téglássy* Béla és *Turchányi* Egon vettek részt, valamint *Weis* István miniszteri tanácsos, *Ajtay* József nyug. közigazgatási bírósági és *Koncz* János főjegyző. A vacsorán *Asztalos* Miklós alelnök szólott a Társaság munkájáról és terveiről, majd *Eckhardt* Tibor, *Hunyady* Ferenc gróf, *Téglássy* Béla és *Medriczky* Andor felszólalásai hangzottak el.

Előadásorozatunkat október 2-án *Károlyi* Imre grófnak »A kapitalista világregrend válsága« című könyvéről rendezett vitautülés vezette be, melynek tételeit *Acsay* Tihamér ismertette. A vitában *Kovrig* Béla, *Bobuta* Ida, *Ajtay* József, *Rajniss* Ferenc, *Buday* Kálmán, a második

vitaülésen pedig *vitész Bajcsi-Zsilinszky* Endre és *Pethő* Sándor vettek részt. — Október 23-án *Eckhardt* Tibor ismertette a Társaság vezetősége előtt nagyszabású gazdasági kibontakozási tervzetét, melyhez *Weis* István, *Buday* Kálmán, *Bornemissza* Géza, *Tóth* B. László és *Rajniss* Ferenc szólottak hozzá. — Október 30-án *Tóth* B. László »Az agrár kibontakozás szükségprogrammja« címmel értekezett; *Gesztelyi-Nagy* László, *Hunyady* Ferenc gróf, *Gulácsy* Béla, *Baross* Endre szólottak hozzá. — November 6-án *Oláh* György »Történelmi fordulat« címmel tartott előadást, rámutatva, hogy a háboru előtti ötven éves rendszer Európa legirrealisabb nemzetévé tette Magyarországot, mert egyfelől az angol konzervativizmus magasságáig próbáltunk emelkedni, másfelől a besszarábiai parasztproletáriátus mélységéig sülyedtünk. Szerinte a fiatalságnak, mely vérsajtjeiben az individualista liberalizmussal szemben egy kollektivebb, szociálisabb nemzeti gondolatot hoz magával, a nemzeti alapon álló agrárius mozgalom felé kell orientálnia. A vitában *Rajniss* Ferenc, *Virágh* Pál, *Rakovszky* Tibor, *Tildy* Zoltán, *Szentpály* László és *Molnár* Sándor vettek részt.

November 13-án *Hegedüs* Vilmos »A szövetkezeti reform kérdéséről« tartott előadást, különösen a szövetkezeti körökben igen nagy érdeklődést váltva ki. A vitát *Trettina* Jenő, *Borbás* Gáspár, *Stolte-Sós* Lénárd, *Medriczky* Andor, *Gyurkovics* Sándor és *Soós* Gyula felszólalásai tették érdekessé. — November 20-án *Erekly* Károly nyug. miniszter »A gazdasági válság és a kibontakozás utja« címmel nagy érdeklődéssel hallgatott előadást tartott, melyhez *Tóth* B. László, *Bornemissza* Géza, *Acsay* Tihamér, *Podrabszky* István *Bereghy* Lóránt és *Buday* Kálmán szólottak hozzá. — November 25-én *Somogyi* István volt nemzetgyűlési képviselő, gyöngyösi ügyvéd »A magyar katolicizmus új útjai« címmel vetítette a hallgatóság elé a szükségszerű reformoknak különösen szociális vonatkozásait. Érdekesen szólottak hozzá *Katona* Jenő, *Nagy* László, *Dinnyés* Lajos, *Rajniss* Ferenc és *Meizler* Károly. — December 4-én *Rajniss* Ferenc »A XX. század állama« címmel szép számú közönség előtt részletezte a modern szociális állam feladatait, amiket még *Erekly* Károly, *Podrabszky* István, *Zichy-Czikann* Móric báró és *Medriczky* Andor is megvilágítottak. — December 11-én *Balla* Antal dr., a Pesti Hírlap belső munkatársa »Ifjuság az utolsó száz év történetében« című előadása keltett rendkívüli érdeklődést, amikor *vitész Nagy* Iván, *Csikay* Pál, *Bobula* Ida, *Somody* István és *Acsay* László szólottak a kérdés magyar vonatkozásairól. — Az elmúlt év utolsó előadását december 18-án *Pongrácz* Elemér dr. debreceni törvényszéki jegyző tartotta »A válság okai és a kibontakozás utja« címmel, amihez *Matolcsy* Mátyás, *Rosslaw* Nándor, *Acsay* Tihamér és *Tóth* Lajos adtak új gondolatokat.

Az 1932. év első előadását *Weis* István dr. miniszteri tanácsos, rendes tagunk »Hová? A magyar jövő útja« című rendkívüli érdeklődést keltett könyvének kritikai ismertetésével vezettük be. *Dr. vitész Nagy* Iván ismertette a könyv tételeit, majd *Koncz* János, az Orsz. Jegyzőegyesület elnöke, *Acsay* Tihamér, *Meizler* Károly és *Dinnyés* Lajos

szólottak az egyes fejezetekhez, akiknek megjegyzéseire a szerző adta meg a választ.

Igen nagy sikere volt a január 14-én és 22-én rendezett »A dunai államok gazdasági együttműködése« című vitasorozatnak, melynek első előadását *Gratz Gusztáv* dr. nyug. külügyminiszter tartotta. Az előadáshoz *Buday Kálmán*, *Ajtay József*, *Podrabszky István*, *Medriczky Andor*, *Kuncz József*, *Zichy-Czikann Móric* báró, *Mauks Endre* és *Gogolák Lajos* szóltak hozzá. A második est bevezető előadását *Török Árpád*, a neves kisebbségi író tartotta, a vitában pedig *Tóth Lajos*, *Machay János*, valamint *Flachbart Ernő* és *Surányi Lajos* volt prágai képviselő vettek részt. — Február 26-án *Pávay Vajna Ferenc* főbányatanácsos, főgeológus »Magyarország természeti kincsei és azok kihasználása« címmel különösen Magyarország földgáz- és forróvíz-kutatásai tekintetében adott értékes tájékoztatást.

Március 4-én és 11-én az *összeférhetetlenségi törvényjavaslatnak* a parlamentben való beterjesztése kapcsán a Társaság által rendezni kívánt vitasorozat két első előadása zajlott le. *Hunyady Ferenc* gróf ismertette első alkalommal a javaslatot, éles kritikái megjegyzésekkel és konkrét módosításokat is javasolva. A vitában *Egyed István* egyetemi tanár, *Petró Kálmán* országgyűlési képviselő, *Pálosi Ervin* egri jogakadémiai tanár, *Rajniss Ferenc*, *Nagy László* és *Meizler Károly* vettek részt. Második alkalommal *Techert Gyula* dr. tagtársunk, a Magyarság munkatársa ismertette az összeférhetlenség kérdését az európai államok alkotmányában. A vitában ez alkalommal *Borsos Endre* dr. közigazgatási bíró, *Cikán-Zichy Móric* báró és *Meizler Károly* szólaltak fel. Az ankét eredményeként könyvelhetjük el a *Társaság első kiadványának* megjelenését, *Techert Gyula* dr. ugyanis gondos s kiváló készütséggel megírt, »Az összeférhetlenség az európai államok alkotmányában« című tanulmányát több mint öt iv terjedelemben, mint a Társaság kiadványainak első számát jelentette meg.

Két ízben külföldi vendégeket is fogadott a Társaság, mégpedig dr. *Schuschnigg Kurt* osztrák nemzetgyűlési képviselőt, később igazságügyi minisztert és I. *Chabannes* francia publicistát, az osztrák, illetve francia fiatalok vezetőjét.

Az új vezetőség névsora:

ELNÖK: *Acsay Tihamér* dr. ügyvéd, az Orsz. Széchenyi Szövetség volt elnöke. ALNELNÖKÖK: *Máté Imre* dr. miniszteri titkár a földművelésügyi minisztériumban, *Szentpály László* okl. gépészmérnök, műszaki igazgató, a Mefhosz tb. elnöke, *Radnai Endre* dr. a nők, műszaki igazgató, a Mefhosz tb. elnöke, *Radnai Endre* dr. a »Magyarság« szerkesztője, az Orsz. Széchenyi Szövetség volt elnöke. FŐTITKÁR: *Tóth Lajos* hirlapíró, részvénytársasági titkár. AZ ELNÖKSÉG TAGJAI: *Bobula Ida* dr., egyetemi leányinternátusi előadó a kultuszminisztériumban, az Egyetemet Végzett Nők Egyesüle-

tének v. alelnöke, *Czakó* István dr., miniszteri s. titkár a népjóléti minisztériumban, az Orsz. Széchenyi Szövetség v. alelnöke, *Huzly* Imre dr., főorvos, az Orvostanhallgatók Segítő Egyesületének v. elnöke, *Meizler* Károly dr. ügyvéd, *vitész Nagy* István dr., kir. s. tanfelügyelő a kultuszminisztérium egyetemi ügyosztályában, a Méfhosz tb. elnöke, *Radnóti* István, a Magyar Mezőgazdasági Kiviteli Intézet tisztviselője, *Cikán-Zichy* Móric br. dr., közgazdaságtudománykari tanársegéd, — Szakosztályelnökök és a tisztikar tagjai.

A közgyűlés után a Társaság újult erővel kezdte meg működését. A munka központját természetesen, mint eddig is, a heti rendszeres előadások alkották, melyeknek programját Társaságunk igyekezett mindig időszerűen és változatosan összeállítani, úgy azonban, hogy a Társaság céljainak és irányzatának megfelelően azok szervesen kiegészítették egymást.

A közgyűlés után közvetlenül, április hó 1-én társasvacsorát rendezett Társaságunk, amelyen dr. Asztalos Miklós választmányi tag tartott előadást »A háború utáni ifjúsági mozgalmak mérlege« címen. Az élvezetes előadást élénk vita követte, amelyben Bobula Ida, Gogolák Lajos, Magyary Kossa Aladár, Machay Károly, Huzly Imre, Medriczky Andor és Tomcsányi Gábor vettek részt.

Április 8-án dr. Fedák István tagtársunk a német nemzeti szocialista párt programjáról tartott előadást.

Április hó 15-én a Társaság meghívására dr. Vértesi Frigyes pécsi teológiai tanár jelent meg körünkben és »Hirdet-e a kereszténység korlátlan magántulajdont?« címen igen értékes és széles körben feltűnést keltett előadást tartott. A vitában résztvettek: Rajniss Ferenc, Katona Jenő, br. Zichy Chikán Móric, dr. Murányi Győző.

Április 22-én Katona Jenő Pethő Sándor »Magyar Kapitóliumon« című könyvét ismertette igen érdekes előadás keretében. Az ezt követő igen értékes vitában felszólaltak: Balla Antal dr., örgróf Pallavicini György, Máthé Elek dr., Féja Géza, br. Cikán-Zichy Móric, Kühnelt Leddin Erik, Ajtay József, dr., Vályi Félix dr., Turchányi Egon dr., Machay Károly, Ferdinándy László dr., Huzly Imre dr., Pethő Sándor dr.

Eckhardt Tibor a diplomás ifjúság elhelyezkedésének kérdéséről tartott vacsora keretében igen értékes ismertetést. Az előadás után felszólaltak: Rajniss Ferenc, gróf Széchenyi György, vitéz dr. Nagy Iván, Magdics Imre, dr. Szilágyi László, dr. Murányi Győző, dr. Büben Miklós és Nagy Mihály.

»A mezőgazdasági munkásság vergődése a gazdasági világban« címmel az Országos Mezőgazdasági Kamara főtitkára, dr. Halács Ágoston ismertette a magyar agrármunkásság mai

helyzetét. Az igen értékes előadáson agráréletünk kitűnőségei közül megjelentek: Koós Mihály, Marschall Ferenc, Steuer György, Serbán Iván és Rakovszky Tibor országgyűlési képviselő. Az élénk vitában Rakovszky Tibor, Steuer György, Heródek Sándor, Kerék Mihály és Tóth B. László vettek részt.

A Társaság még a múlt évben tervbe vette, hogy a mezőgazdasági telepítés kérdéséről nagyobb szabású ankétet rendez. Az ankét megtartását ez év április hónapjában újból elhatározta a Társaság, előadói Radnóti István, Kerék Mihály dr. és Orosz Mihály lettek volna. Sajnos, Orosz Mihály és Kerék Mihály bizonyos kényszerítő okok következtében kénytelenek voltak az ankéttal kapcsolatban tartandó előadásaikról lemondani, úgy-hogy csak Radnóti István tartotta meg előadását május 10-én 6-án »A mezőgazdasági telepítés Németországban« címen, vetített képek kíséretében.

Mihelics Vid dr. egyetemi magántanár, szerkesztő május 27-én »A szocialisták agrárprogramja« címen adott elő. Az előadáson a szociáldemokrata párt vezető tagjai közül is többen résztvettek, akik közül Kiss Jenő szólalt fel a vitában, a program eredeti elgondolásait védelmezve. A felszólalók: Radnai Endre, a Társaság alelnöke, Rajniss Ferenc, Zichy Chikán Móric báró, Trettina Jenő, Oláh György a program tévedéseire és hiányosságaira mutattak rá.

Június 3-án Kurt Ellersnek, a németországi Hitler-párt bajorországi kerületének kiküldött tagja meghívásunkra teaest keretében »Der Nationalsocialismus« címen a párt céljairól, szervezetéről és eredményeiről beszélt.

A Nemzetpolitikai Társaság vidéki szervezkedései

A szegedi csoport megalakulása.

Április 24-én mintegy husz szegedi barátunk szervezési bizottságunk elnökének értesítésére értekezletre jött össze, amelyen meghallgatták a Társaság célkitűzésére, szervezetére és jövőjére vonatkozó ismertetéseket, melyeket a bizottság elnökén kívül Kerék Mihály, Szilágyi László és Barna László budapesti kiküldöttek vázoltak. A megjelentek lelkesedéssel határozták el, hogy bekapcsolódnak a Társaság működésébe és egy bizottságot küldtek ki a helyi csoport megszervezésére: dr. Mé

száros Gábor és dr. Nárai-Szabó István egyet. m. tanárok, dr. Lázár Ferenc kir. járásbíró és Halmos Károly egyetemi főmérnök' vezetésével. A mozgalomhoz eddigi szegedi tagjainkon kívül számosan csatlakoztak úgy, hogy június 1-ével a husz alapító a polgármesteri hivatalban már is bejelentette a csoport működésének megkezdését, melyet a központ örömmel vett tudomásul. Alapítók: dr. Mészáros Gábor és dr. Nárai Szabó István egyet. m. tanárok, Halmos Károly egyet. főmérnök, dr. Lázár Ferenc kir. járásbíró, Bakó László

ref. lelkész, dr. Réffy Ernő kir. segédtanfelügyelő, dr. Szabó Dénes, dr. Annau Ernő, ifj. Polner Ödön, dr. Miháltz István és dr. Vargha Zsigmond tanársegédek, dr. Filep Aladár, dr. Kühacker Ferenc, dr. Stróbf. Ferenc, dr. Nemecskay Tivadar, dr. Hollósi Károly női klinikai orvosok, dr. Baranyai Erzsébet felügyelőtanárnő és Göllner Károly kir. segéd-mérnök.

Szervezkedés Pécsen. Az egyetemi városok közül Szeged után Pécsen vette fel az érintkezést szervezési bizottságunk az ottani fiatal értelmiség képviselőivel. Dr. vitéz Duzár József egyet. ny. rk. tanár a gyermekklinika igazgatója és dr. Karl Lajos könyvkereskedő, a Mefhosz pécsi csoportjának egykori elnöke, ígérték meg hathatós támogatásukat.

Kik vagyunk és mit akarunk? Ezzel a címmel május utolsó napjaiban jelent meg társaságunk kiadványainak második száma, melyben bevezetőül meghatároztuk mozgalmunk helyét a nemzeti társadalmi munkában és a magyar közéletben, leszögezve azokat az elvi szempontokat, melyek Társaságunk működését irányítják. Részletesen ismertettük Társaságunk megalakulásának történetét és eddig kifejtett működését. Teljes terjedelmében közöltük a füzetben alapszabályainkat is és a legutolsó közgyűlésünkön megválasztott tisztikar névsorát. A füzetből 1000 példányt ingyen küldöttünk szét tagjainknak és új tagul ajánlott barátainknak. Érdeklődőknek 20 filléres póstabélyeg beküldése ellenében titkárságunk a füzetet megküldi.

A képviselői összeférhetetlenség kérdése a Nemzetpolitikai Társaságban

Társaságunk annál az elszántságánál fogva, amellyel a közgondolkodás egyetemes megtisztulását keresi beható figyelmet szentelt a képviselői összeférhetetlenség időszerűvé vált reformjának is, elsőnek tűzve azt ki 4-én és 11-én megtartott vitaesték lefolyásáról a Társaság működésének általános ismertetésében számolunk ankétszerű megbeszélésre. A március be. Mint ott részletezzük Hunyady Ferenc gróf nagyértékű bevezető előadásán és a jelen volt jogász-előkelőségek, valamint országgyűlési képviselők hozzászólásán kívül tagjaink is nagy felkészültséggel vettek részt e vitában, élükön dr. Techert Gyulával, akinek »Az összeférhetetlenség az európai államok alkotmányában« című alapvető forrásmunkája is a Társaság kiadványaként jelent meg. Rajta kívül a szóbeli vitatkozáson túl még dr. Heller Kornél és dr. Nagy László ügyvéd tagtársaink dol-

goztak ki tételes formában módosítási javaslatokat az eredeti törvényjavaslattal szemben.

Dr. Heller Kornél sok egyéb között javasolta a 3. §. oly kiegészítését, hogy a képviselői minőség megszűnése esetén a volt köztisztviselők kívánságukra feltétlenül visszaveendőkk legyenek közszolgálatba, mert az ettől eltérő fakultatív állapot

lehetővé teszi az egyénenkinti elbírálást

s így a mandátum gyakorlása alatt fokozza a kormánytól való függőséget. Rámutatott többhelyen is, hogy az összeférhetetlenség megállapítása esetére

nincsenek világosan megjelölve a szankciók, ami szinte komolytalanlanná teheti a törvényt.

Számos helyen megvilágította azokat a hézagokat, amelyeket a szöve-

gezés jóvoltából kibúvónak lehet felhasználni. Így nagyon rugalmas annak megállapítása, hogy a képviselő igazgatósági pozícióját nem »egyedül az országgyűlési tagságára való tekintettel nyerte«. Ugyanígy bizonytalan annak ellenőrzése, hogy valamely kedvezményt, hasznothajtó jogot »az eljáró hatóság kedvezése« folytán élvez. Teljességgel kijátszható az is, hogy oly pénzügyi intézkedéskor, amelyeknél képviselő érdekelve van, állami pénzeket csak »ideiglenesen« lehet elhelyezni.

Indítványozta, hogy nyilvánítsák összeférhetetlennek minden olyan vállalatnál való eljárás, amely legalább felerészben az állam tulajdonában áll. Az ügyvéd-képviselő azokban az ügyekben is, amelyek legfelsőbb fokon közigazgatási bíróság elé tartoznak, csak ezen fórum előtt járhatson el, mert a közbenső közigazgatási hatóságoknál elért kedvező döntés esetén a fél ügyse viszi az ügyet az említett bírói fórum elé. Végül összeférhetetlenséget kívánna megállapítani azokra a képviselőkre nézve is, hogy ez végeredményében hasonló helyzet, mintha saját személyükben is, akik csődbejutott vállalatnak igazgatósági tagjai, abból kiindulva, hogy ez végeredményében hasonló helyzet, mintha saját személyükben kerülnének csődbe.

Ezenkívül még jogtechnikai szempontból is több hiányra és ellentmondásra hívta fel a figyelmet.

Dr. Nagy László az érdembeli intézkedések körében szintén pontosabb meghatározásokat javasol, az ügyvéd-képviselőket pedig speciálisan az adócsalási ügyekben való eljárástól óhajtja eltiltani.

Módosításának súlypontját azonban az eljárási részre helyezi, tudva azt, hogy a törvény hatása alkalmazásának komolyságán mulik. Az eredeti törvényjavaslattól abban tér el, hogy az összeférhetlenségi bíróság 3 tagja közül csupán 12-őt jelölne ki a képviselőház elnöke, 6-ot a felsőház

elnöke, míg a többiek személye kötött: nevezetesen tagjai lennének a bíróságnak a felsőházban helyet foglaló legmagasabb rangú bírák, ezenkívül a kuria és a közigazgatási bíróság 3-3 rangidős tanács elnöke. Konkrét esetben a tanács 3 képviselőből, 2 főrendből és 1 bírói tagból alakulna, akiket kisorsolnak.

Az elnök mindig vagy a kuria vagy a közigazgatási bíróság elnöke volna, míg előadója az egyetlen bírói tag.

Rendszerének alap gondolata az, hogy az elnök és előadó személyében

a jogi szakszerűség biztosítva volna, anélkül, hogy ugyanakkor a bírói befolyás túlnyomó lenne.

Ez nem volna kívánatos a jogi gondolkodás sokszor veszedelmes berevni miatt, ami a bírói gyakorlatban gyakran nyilvánul meg

és a szabadabb szellemű törvényt magyarázatnak kerékkötője.

Az eljárás fogható biztosítékait az egész vonalon keresi. Így indítványozza, hogy önbejelentésnél hivatalból kelljen a bizonyítékok megszerzéséről gondoskodni, pénzbüntetés kiszabása esetén pedig az kiterjedhet magára a vállalatra is, amely miniszternek vagy államtitkárnak állása megszűnte után 5 esztendőn belül állást nyújt, miután annakidején tőle szerződést kapott.

Reméljük, hogy azok a törvényhozók, akiknek e teljesen szabatos szövegezésbe foglalt javaslatokat átadtuk, ígéretükhöz híven valóban érvényesíteni törekedtek belőle mindazt, amit legjobb meggyőződésük és lelkiismeretük szerint maguk is helyesnek ismertek fel.

Tekintettel arra, hogy e törvény még mindig nincs megvalósítva, várható, hogy munkatársaink javaslatait a továbbiakban is figyelembe vesszük.

FIGYELŐ

A nemzeti szocializmusról

Századunk harmincas-negyvenes évei — azt hiszem, nem nehéz ezt megjövendőlni, — azok az esztendőök lesznek, amelyekben az egész világ politikai és társadalmi strukturájának képe alapos változáson megy át. Gondolatok, eszmék, többé kevésbé doktriner alapon álló teóriák, melyek egy új társadalmi rend körvonalait voltak hivatva megrajzolni, már évtizedekkel ezelőtt éltek az emberiség köztudatában. Ezek azonban bármily hatalmas elterjedtségnek örvendettek is, sőt politikai átütő erővel rendelkeztek, mégis többé-kevésbé vegyületei voltak a professzori teóriáknak és az azokból hasznothúzni akaró, azok tudományos megállapításait a gyakorlati demagógiában lerántó napi politikusok olcsó fogásainak. Az individuális liberalizmus, a szabad versenyen alapuló kapitalizmus rendszere ma szemmel láthatóan gyöngül és pusztán csak egy többé-kevésbé álmilag védett industrializmus és bankrendszerben tudja tengetni létét. Világos tehát mindenki előtt, hogy a multban még oly nagy erővel bíró politikai jelszavak ma mindinkább érzik magukon a kornak súlyát és válnak alkalmatlannokká arra, hogy a máinak akár konzervatív, akár radikális beállítottságú embere ezek gondolatkörein belül találja meg vágyainak, célkitűzéseinek kielégítését.

Nagy figyelmet kell tehát fordítani és teljesen különleges értéktételel kezelni azokat az irányza-

tokat, amelyek a nemzeti érzésnek és a kollektív gazdasági berendezkedésnek szintéziséből jöttek létre egymástól elszigetelve és időrendben is különbözve jelentkezve mégis számos rokonvonást mutattak fel. Olaszországban, Németországban, talán bizonyos mértékig Lengyelországban és Törökországban is, egész speciális államrendi alakulásokat hoztak létre, amelyeket nagy tévedés volna egyes emberek egyéni cselekedeteihez kötni. A nemzeti szocialista irányzatok (mert ézzel a jelzővel, azt hiszem, valamennyit meg lehet határozni) keletkezésükben kétségkívül két komponensre vezethetők vissza. Az egyik a világháború után előállott zavaros politikai helyzet, a másik pedig a világ gazdaságnak mindinkább erősödő krízise. Olaszország fascizmusa, amely a legelső nemzeti szocialista irányzat, Mussolini individuális egyéniségéből sokat visel magán és talán leginkább tekinthető egyéni műnek. Nem kétséges, hogy az ő államalkotása sokáig mint példa fog állani a hasonló tendenciák reprezentánsai előtt. A nemzeti diktatúrával mint a nacionalizmus egészségtelen kinövésével találkozunk Kemál Törökországában, ahol azonban inkább árnyoldalait látjuk ennek az irányzatnak, mert jól jegyezzük meg, a diktatura csak egyik átmeneti és semmiképpen sem szükségszerű jelenségét képezi. Az a benyomásom, hogy maguk a szobanlévő irányzatok hívei

csupán mint a többé-kevésbé múló rosszal számolnak. Lengyelországban Pilsudsky marsallnak látni diktaturája szintén csak kezdetleges jelenségét mutatja a modern nacionalista irányzatnak. Ezzel szemben Németországban a nemzeti szocializmus kialakulását az individuális behatásoktól legmentesebben szemlélhetjük és így leginkább erre az országra kell fordítanunk érdeklődésünket. A nemzeti szocialista mozgalmak kialakítására ható és általam már fentebb említett két komponens egyforma erővel érvényesült a hitlerizmus kifejlődésében, míg az előbb említetteknel a nemzeti szocialista diktatura inkább a politikai helyzetből kifolyólag jött létre. Németországban a gazdasági és politikai helyzet együttesen szülte és táplálta a hitlerizmust, amely ott nem egy liberális kapitalisztikus államhatalmat, avagy pusztán csak egy demokratikus parlamentet akar megdönteni, hogy helyébe szociális szellemű kormányzatot és nemzeti diktaturát léptessen, hanem ellenkezőleg egy szocialista irányzatú pacifista államhatalmat akar, annak szociális jellegét érvényben tartva, aktivista nacionalistává átformálni. Az osztályharcot osztályöntudattá akarja ez az irányzat lemérsékelni, amelyben a nacionalizmus volna az átfogó kapocs az egyes ellenzékek érdeke között. Ez a törekvés szoros kapcsolatban van a gazdasági élet jelenleg megbolygatott helyzetével, midőn az autarchiára való törekvések a gazdasági életben mind nagyobb erővel törnek előre és az európai politika minden nemzeti szocialista alapon álló vezéralakja ennek minél tökéletesebb

megvalósításán dolgozik, sőt Stalin Oroszországának gazdasági politikájában is mind több és több autarchisztikus vonást lehet felfedezni. Vessük fel most azonban a kérdést, vajjon a nemzeti szocializmus törekvésében megtalálható-e az a kultúrális és szociális végcél, amelyről feltételezhetjük, hogy hosszabb időre meg tudja adni a világ kultúrnemzetei számára a nyugalmi helyzetet. Nem hiszem, hogy a nemzeti szocializmus átmeneti jelenségnél mélyrehatóbb eredményeket tudjon elérni az európai kultúra kialakításánál, mivel magán viseli a reakciónak bélyegét olyan értelemben, hogy ez a nemzeti érzés elfojtása és az államkapitalizmusok kölcsönös behatása folytán előállott helyzet gyors felszámolását követeli, helyébe állítva gazdasági téren a teljes autarchiát, szellemi téren pedig a kultúrális, vallási, politikai nacionalizmust. Kétségtelen, hogy a mai megbolygatott gazdasági rend a kis egzisztenciák elesettségét, a munkanélküliséget, az elproletárizálódást vonják maguk után és így szociális állami berendezkedésekre mindinkább égetően szükség van. Ennek a két eszmekörnek összekapcsolása azonban nem elegendő arra, hogy a társadalom és a kultúra válságát rövid úton megoldani képes legyen. Ehhez nagyobb, a pillanatnyi szükségleten felülálló eszmékre van szükség: nézetem szerint a modern keresztény szociális gondolat az az eszmekör, amelyben a világ kultúrnemzetei megtalálnák a nyugalmi bázist, melyre oly régóta az kognak.

báró Cikán Zichy Móric dr.

Techert Gyula dr.: Törvényhozói összeférhetetlenség az európai államokban

Bár ez a Tanulmány mindenkor aktuális lesz ameddig a parlamentarizmus is életben marad, mégis soha jobbkor nem jelenhetett volna meg mint most, amikor a magyar törvényhozás is hozzákezd egy szigorúbb tárgyalásához. A könyv nagyobb részben az európai államokban jelenleg érvényben lévő összeférhetetlenségi törvényeknek frappáns és könnyen olvasható ismertetése. Ez az összeállítás nemcsak a magyar de a külföldi közjogi irodalomban is hézagpótló munka. Azonban még ennél a résznél is talán értékesebb a bevezető tanulmány, amelyben nagy tudással, széles olvasottsággal és finom szellemességgel adja Techert Gyula dr. az inkompatibilitás fogalmát és azokat az összehasonlító jogelveket, amelyek az európai államok összeférhetlenségi törvényei mentek kenesztül az utolsó ötven év jogfejlődése alatt. Sorra veszi a közhivatali, a közszállítási, a gazdasági és az ügyvédi összeférhetlenség eseteit és arra az igazságra jut, hogy »az ideális összeférhetlenségi törvénynek tulajdonképpen csak egy szakaszból kellene állania: a törvényhozónak sohasem szabad olyan helyzetbe kerülnie, amelyben a közérdeket áldozatul adhatja oda más érdekeknek. A külföldi államok összeférhetlenségi törvényei mind sokkal kisebb terjedelműek a magyar javaslatnál, mégis sokkal szigorúbb és kényesebb rendelkezéseket tartalmaznak. Ép azért, mert a magyar javaslat taxatív rendelkezési a sok kivételei megállapításával itt is, ott is lehetőséget adnak a törvény intencióinak kijátszására, kellene a szerző véleménye szerint különösképp átruházni az összeférhetlenségi esetekben való bírászkodást a parlamenttől független bíróságra. A tanulmány megállapítja, hogy bár a mostani javaslat a bírászkodás tekintetében feltétlen haladást mutat az 1901. XXIV. törvénnyel szemben, az új »ország-

gyűlési összeférhetlenségi bíróság reállítása még mindig azt jelenti, hogy a palamenti élet legkényesebb kérdésében való döntés a mindenkori többségi párt kezébe lesz letéve. Techert Gyula dr. könyve, melyhez Hunyady Ferenc gróf írt előszót, a Magyar Nemzetpolitikai Társaság könyveinek első köteteként jelent meg. Ennek a körülménynek nagy jelentősége van, mert ez a könyv annak a fiatal magyar generációnak a megnyilatkozása, amely nemcsak azt a jogot, hogy a maga részéről szintén véleményt nyilvánítson olyan kényes és a nemzet szempontjából olyan fontos közéleti problémákban, mint amilyen par excellence a törvényhozás tisztasága és függetlensége, hanem ezt elsősorban azért teszi, mert őszintén érzi, hogy benne még minden egyéb befolyástól függetlenül vannak meg azok a pszichikai és morális tényezők, amelyek garantálni tudják az ilyen kérdések rendezésénél a magasabb nemzeti szempontok tiszta érvényesülését. Amikor Techert Gyula dr. nemcsak kritikát mond az összeférhetlenségi törvényjavaslat sebezhető pontjairól, hanem emellett lelkiismeretes és tiszta képet ad a külföldi joganyagról és amikor őszinte kritikája a Magyar Nemzetpolitikai Társaság neve alatt mint legelső bírálattal jelent meg a javaslat felett az egész ország nyilvánossága előtt, akkor elősegítette azt, hogy a javaslat későbbi tárgyalásainál érvényesüljenek azok az elvek és szempontok, amelyekért a Nemzetpolitikai Társaság küzd és amelyeket feltétlenül megkíván az új magyar összeférhetlenségi törvényben.

Techert Gyula dr. izléses kiállítású könyve alapos bibliografiát is ad és 4 pengőért kapható minden könyvkereskedésben. A Nemzetpolitikai Társaság tagjai, amennyiben a Társaság útján rendelik a könyvet, 20% kedvezményben részesülnek.

MAGYAR NEMZETPOLITIKAI TÁRSASÁG.

Hivatalos helyiség:

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 10. I. emelet (Pátria Klub)

Telefon: 38—3—27.

A Társaság hivatalos órái: hétfőn, szerdán, pénteken, délután 6—8 óra között.

Előadások rendszerint péntek este $\frac{1}{2}$ 9 órakor — *Klubeste* hétfőn 7—9 óra között.

Tagdíj évi 10 pengő.

Fizethető a Centrum Hitelszövetkezet (Budapest, IX., Ferenc-körút 38.) 53.336. sz. csekkszámlájára.

TAGFELVÉTEL.

A rendes tagul való felvételhez 2 választmányi tag ajánlása szükséges. Aki a Társaság tagja óhajt lenni, a klubnapokon vagy az előadások alkalmával a főtitkárnál jelentkezze, — a meghívást kérő nyomtatványt 2 választmányi tagnak kell aláírni és a jelentkezőt ajánlani. Vidéki barátaink egy lapon kérjenek meghívást, hivatkozva két választmányi tag ismerősükre.

VENDEGTAGSÁG.

Azokra a barátainkra tekintettel, akik a mai nehéz viszonyok között a rendes tagsági díjat megfizetni nem tudják, de a Társaság működésébe mégis bele akarnak kapcsolódni, vendégtagságot rendszerezítettünk.

Vendég tagok évi 2 pengőt fizetnek, ennek ellenében a Társaság előadásaira rendszeresen meghívót kapnak.

**A Magyar Nemzetpolitikai Társaság Kiadványai
1. szám**

TECHERT GYULA dr.

**A törvényhozói összeférhetetlenség
az európai államok alkotmányában**

Kapható minden könyvkereskedésben

TÁRSASÁGUNK TAGJAI A PÁTRIA-KLUB RUHATÁROSÁNÁL

20% kedvezménnyel 3.20 pengőért kaphatják

CENTRUM
KIADOVALLALAT RT
BUDAPEST